

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ΄.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 2 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1911

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 449

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Π. Σ. ΔΕΛΤΑ. Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου.
ΛΙΜΝΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ. Μαρίκα Κοτοπούλη.
Γ. ΚΑΜΠΥΣΗΣ. Ὁ Ἀρρήγιανος (τέλος).
Α. ΛΕΚΟΠΟΥΛΟΣ. Ὁνειρο.
Ο. ΜΠΕΚΕΣ. Τὸ συναπάντημα.
Χ. ΜΟΛΙΝΟΣ. Τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλισάβετ.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σημειώματα στὸ περιθώριο.
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑπεράνθρωπος (συνέχεια).
ΧΟΦΜΑΝΣΤΑΛ. «Ἡλέκτρ» (μετάφραση Κ. Χατζόπουλου).
ΨΥΧΑΡΗΣ. Πεζὰ τραγουδία.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ - Ὅ,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΠΕΖΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Α'

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Ὅρθια, μετὸ κεφάλι σου σκυμμένο, μετὰ μάτια σου χαμηλωμένα, στέκεσαι καὶ συλλογιέσαι. Τί ἔμορφη, ποῦ εἶσαι! Συλλογισμένη μοιάζει κ' ἡ ἔμορφιά σου. Δὲν εἶναι λωλή, φαντασμένη ἔμορφιά, εἶναι ἔμορφιά ἰδεάτη. Δὲν εἶναι ἡ ἔμορφιά τῆς Ἀφροδίτης, ἔξω ἀν' ὑποθέσεως πὼς τῆς Ἀφροδίτης τὸ πρόσωπο, τὸ πῆρε ἀξαφνα ἡ Ἀθηνά. Καὶ δὲν εἶσαι πάλαι ἡ παιδρὴ Ἀθηνά ἢ Ὀλύμπια. Εἶσαι δική μας Ἀθηνά, ταραγμένη.

Τὰ μαλλιά σου, σὰ μάρμαρα περικεφαλαία μυρωδάτη καὶ βαρεῖα, ὑψώνονται ἀπάνω στὸ μέτωπό σου, τὸ μέτωπο τῶρα τοῦ πού λές καὶ μέσα σου βαστά, μέσα σου συμμαζώνει, συγκεντρώνει τοὺς λογισμοὺς σου. Τὸ στόμα σου κλειστό, τὰ χεῖλια του σμιγμένα· δὲν ἀφίνει νὰ βγῆ ὅξω τὸ μυστικὸ πού σὰ στήθια σου φωλιάζει τάπαλά. Ὡς καὶ τὰ χερσάκια σου ποῦ κρατοῦνε σφιχτὰ τὴν πολθρόνα ὅπου ἀκκουμπᾶς, φαί-

νονταὶ σὰ νὰ γυρέθουνε νὰ σκλαδῶσουνε τῆς ψυχῆς σου τὴν ὁρμή.

Πές μου τί κοιτάξεις ἐκεῖ κάτω, μετὸ κεφάλι σου τὸ σκυμμένο, μετὰ χαμηλωμένα σου τὰ μάτια, συλλογισμένη; Μήπως τὸ βλέμμα σου θωρεῖ αἰῶνες ξεψυχισμένους, γκρεμισμένα μεγαλεῖα, βάραθρα ἔπου ἕνα ἕνα χάνονται τὰ θρόνισμα ἔλα καὶ τὰ θεῖα; Μήπως, παρθένα ποῦ τὰ πάντα μελετᾶς, τοὺς θεοὺς μας στοχάζεσαι τοὺς πεθαμμένους, τὸν Ὀὐρανὸ μετὰ τὴ Γαῖα, τὴ Γέα μετὰ τὸν Κρόνον, τὸν ἀρχέγονο τὸν Ἔρο;

Μὴ μοῦ τὸ πῆς τί κοιτάξεις καὶ τί γυρέεις. Ἄργά, εἶναι ἄργά γιὰ νὰ τὸ μάθω. Εἶναι ἄργά, εἶναι ἀδύτατο πιά μου νὰ γαπηθῶ. Τὰ μάτια σου, παιδί μου, μὴν τὰ σηκώσης, γιὰτὶ δάκρυα πικρὰ θὰ πνίγανε τότες τὴν καρδιά μου. Στὸν καθρέφτη μέσα τῶ ματιῶνε σου, στὸ νερὸ τοὺς τάπαλό, χωρὶς ἄχ! νὰ μπορέσης νὰ μοῦ τὸ κρύψεις, θάγγαντεθα τὴ νιότη μου τὴ μαραμένη, τὰ ζνεῖρά μου τῆς ἀγάπης τὰ ναθαγημένα, ποῦ σὲ κανένα μάτι πιά δὲν μπορῶ τὸ φῶς τοὺς νὰ διῶ.

--><--

Β'

Ο ΜΑΡΣΥΑΣ

Νὰ ζήση τὸνομά του γιὰ νὰ ζήση καὶ ἡ ντροπὴ του.

Τὸλμησε νὰ καλέσῃ μετὰ τὸν Ἀπόλλωνα. Ὁ θεὸς λέξη δὲν τοῦ εἶχε πεῖ ποτὲ του, κοιταγμένο κἄνε δὲν τὸν εἶχε. Ὁ σάτυρος θύμωσε γιὰ τὸ καταφρόνιο. Θέλησε νὰ δειξῆ! Νὰ δειξῆ, σὲ ποιόνε; Σ' ἕνα θεῶ. Νὰ δειξῆ τάχα τί μπορεῖ. Καὶ τί μπορέσει; Μπορέσει νὰ κλέψῃ, ὁ κάλπικος ὁ ποιητής, μιὰ σύριγγα τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ θεὰ τὴν εἶχε παραιτημένα, ριχμένη κατὰ γῆς, κάπου στὴ βάρβαρη Φρυγία, κ' εἶπε πὼς ἀνάθεμα νὰχῆ ὅποιος ἐρθῆ καὶ τὴν κλέψῃ.

Τὴν ἔκλεψε ὁ Μαρσύας καὶ τότες ὁ λαφρόμυαλος κὶ ὁ ψέφτικος βγήκε νὰ παραβγῆ μετὰ τὸν Ἀπόλλωνα. Ὁ μεγάλος διδάχος, ὁ μάστορ τῆς μουσικῆς καθισμένος ἤσυχος στὸ θρόνον του, Ὀλύμπια, γελαστά, μετὰ ἀλάλητο χαμῶγελο ποῦ μήτε καταφρόνιο πιά δὲν ἔδειχνε, ἀκουγε ἢ ἔκανε πὼς ἀκούει τοῦ ἀσυνείδητου τῶ τραγούδι. Μετὰ κάτι κινήματα γελοῖα, μετὰ μιὰ περηφάνεια, μετὰ κάτι πόζες κωμικῆς

τέλειωσε ο άχρειος τὸ χαβά του. Τότες σηκώνεται ὁ θεός.

Καὶ παίζει.

Καὶ στὴν ἀρχή, ὁ σάτυρος στέκεται μὲ τὸ κεφάλι του ὄρθιο, πεισματωμένο, σαρκαστικό. Ἐπειτα κατεβάζει τὴ μούρη. Ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Ἀπόλλωνα, εἶδε τὴ Νίκη νὰ πετᾷ μὲ τᾶγια τὰ φτερά της. Μόλις ἄγγιξε τῆς λύρας τὶς χορδὲς καὶ νίκησε ὁ θεός. Οἱ Μοῦσες ποῦ εἶχανε νὰ κρίνουνε τὸν ἀγῶνα, καταδικάζουνε τὸν παλιάτσο, ποῦ δέρνεται, παρακαλεῖ καὶ κλαίει. Μήτε νὰ τονε σιμῶσῃ καταδέχεται ὁ γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Λητώς. Ἀφίνει ἓνα Σκύθη νὰ τοῦ γδείρῃ τὸ πετσί του, νὰ τὸ κρεμάσῃ σ' ἓνα δέντρο, γιὰ αἰῶνια ντροπὴ του.

Ἐσὺ ποῦ πήγες καὶ μάζωξες, ὄξω ἀπὸ τὴν πατρῖδα σου, μιὰ φλογέρα σαπισμένη, ἐσὺ ποῦ τὴ γλώσσα σου ἀρνήθηκες, ἐσὺ ποῦ νόμισες πῶς εἶσαι κάτι, ἐσὺ ποῦ βγήκες, ἄτιμε, νὰ βρίσῃς τοὺς θεοὺς, τὴν τύχη τώρα τοῦ Μαρσίου νὰ ζουλέθῃς, ποῦ τουλάχιστο ἔμεινε τῶνομά του, ἐνῶ ἐσένα θὰ σὲ κρεμάσω ἐδῶ, πετσί καὶ κόκκαλο, ἀνονόμαστε Μαρσία.

22 τοῦ Σταβροῦ 1911.

I'

ΛΥΤΡΩΜΕΝΟΣ

Ἡ ὁμορφιά της δὲν ἔχει ταίρι. Ἄσπρο κάτασπρο τὸ κορμί της, ποῦ τὸ χνούδι του τὸ ξαθὸ λὲς καὶ τὸ χρυσώνει. Ξαθὰ τὰ μαλλιά της κι ὅταν τὰ περεχύνει στὸ στήθος της τὸ λεφκό, γίνονται ἤλιος τὰ μαλλιά της ποῦ οἱ ἀχιτέδες του σὲ χαδέθουνε καὶ σὲ καίνε. Τὸ φῶς τὸ γαλανὸ ποῦ μέσα στὰ μάτια της φέγγει, κάποτες, τὴν ὄρα της ἠδονῆς, σὰ νὰ σκοτεινιάζῃ καὶ νᾶγριέθῃ, ὅτα λαίμαργα σὲ κοιτάζει, ὅταν ἀπελπισμένα λαχταρᾷ νὰ ρουφήξῃ στὴ σάρκα της τὴ ζωή σου.

Ἡ σκύλα! Μὲ γέλασε. Ἠέματα μοῦ εἶπε, μοῦ ἀράδιασε ψεφτιές, μοῦ ὄρκιζότανε πῶς μὲ λατρεύει, ἐνῶ ἔτρεχε μὲ ἄλλους. Ἡ ἄπιστη! Ἐβλεπε πῶς τὴν κατάλαβα, πῶς πήγαινα κιόλας νὰ τὴν τζακώσω. Κ' ἔφυγε ἀπὸ πείσμα ἢ πατσαβούρα μ' ἔνανε ἀπὸ τοὺς σιχαμένους ποῦ ἔσερνε μαζί της.

Κι ἀπὸ τότες ἀνοιξε ἡ καρδιά μου, ἀναγάλλισε ἡ ψυχὴ μου. Ὅλα, ἔλα τώρα τᾶγαπῶ, νοιώθω πῶς μπορῶ πιά ἔλα νὰ τᾶγαπήσω. Ἀγαπῶ τὰ δέντρα, τὰ λουλούδια, τὰ λιθάδια, τὰ βουνά, ποῦ πρῶτα δὲν εἶχα μάτια νὰ τὰ δω. Τώρα τρελαίνουμαι γιὰ τὴ θάλασσα, ἐρωτεύουμαι τὸν οὐρανό. Ἄχ! τί καλό, τί θεο πρᾶμα νὰ ζῆ κανεὶς! Εἴμουνα σκλάβος. Νά

σήμερις ἔλυτρωμός μου. Δικὴ μου πιά ἡ δημιουργία.

27 τοῦ Ἀλωνόρη, 1910.

Δ'

Η ΜΑΡΙΑ-ΕΛΕΝΗ ΑΡΧΙΖΕΙ ΚΑΙ ΖΟΥΑΕΒΕΙ

— « Μαμά! ... »

— « Τί θέλεις πάλε ; »

— « Τὸ ἄδερφάκι μου, ἔταν ἔρημη, θὰ τρώῃ ; »

— « Νὰ τρώῃ, βέβαια πῶς πολὺ δὲ θὰ τρώῃ.

Μὰ θὰ πίνῃ. »

— « Θὰ πίνῃ ; »

— « Ναί, θὰ πίνῃ ὅπως ἔλα τὰ μωρά. »

— « Καὶ τί θὰ πίνῃ ; »

— « Τί ῥωτᾷς, ἀφοῦ τὸ ξέρεις ; Θὰ πίνῃ γάλα. »

— « Γάλα ! Καὶ ποὺς θὰ τοῦ δίνῃ ; »

— « Ποὺς ; Ἡ μαμά του, ὅπως σοῦ ἔδινε καὶ σένα. »

— « Θὰ τὸ πάρῃς νὰ τὸ βαστάς στὴν ἀγκαλιά σου, τὸ ἄδερφάκι, μαμά ; »

— « Στὴν ἀγκαλιά μου. Ἡ δὲ τὸ βαστῶ καὶ θὰ βυζάνῃ, ἐννοεῖται. »

— « Θὰ τὸ βυζάνῃς, ἐσὺ ; »

— « Ἐγὼ θὰ τὸ βυζάνω. »

— « Ἐσὺ, ἐσὺ, μάννα ; »

— « Ἐγὼ, ἐγὼ, ἡ μαμά. »

Σωπαίνει τὸ μικρό. Πάει νὰ παίξῃ μὲ τὰ παιχνιδάκια του σὲ μιὰ γωνιά. Ἰσπερὶς ἀπὸ πέντε λεφτά, ξαναζυγώνει καμαρωμένη, μ' ἓνα ὄφος νοικοκερᾷς ποῦ τᾶβαλε ἔλα πιά σὲ τᾶξῃ, μιλᾷ μὲ ἡσυχία μεγάλη, μὲ ἡσυχία μεγάλη ἀποφασίζει.

— « Μαμά, ἐγὼ τὸ συλλογίστηκα. Ξέρεις : Εἶναι πολὺ πιὸ φρόνιμο νὰ μὴν πίνῃ, τὸ ἄδερφάκι προτιμότερο νὰ τρώῃ. Πιὸ θρεφτικό. Μὴν τοῦ δίνῃς γάλα. Καλῆτερα πατάτες καὶ μπριζόλιτσα. Καθούμαστε τότες καὶ τρώμε τὰ δυὸ μας μαζί! »

31 τοῦ Χριστοῦ, 1910

Ε'

ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Τώρα ποῦ γεράζω, τὰ μικράτα μου θυμοῦμαι, θυμοῦμαι τὰ πρῶτα πρῶτα μου τὰ χρόνια· ἡ Πόλη μου ἢ παλιὰ κ' ἢ ἀγαπημένη, σὰν πανόραμα παντοτινό, γυρίζει τριγυρίζει στὰ μάτια μου μπροστά.

Βλέπω τὴ θάλασσα μὲ τὸν ἥλιο τὴν κυματιστή, κάθε κῶμα καὶ μιὰ σπῖθα, τὴ θάλασσα ποὺ γυαλίζει μαθειά. Βλέπω τὴν Πρίγκιπό-μου τὴ μυρωδάτη μὲ τὶς γαζίες, μὲ τὰ πέφκα, μὲ τὸν Ἄη Γιώργη. Βλέπω στὴν Πρίγκιπο τὸν μπαξέ μας, τρώγω βοδάκινα καὶ σταφύλια τοῦ μπαξέ. Βλέπω τὸ πέτρινο τὸ ριχτίμι τοῦ σπιτιοῦ μας. Βλέπω ἄξαφνα καὶ στὸ Γαλατὰ τὸ σερβανὶ ἀπ' ἔπου πῆγαινα τὸ πρωτὶ, νὰ κοιτάξω τὸ Γεφύρι κάτω μὲ τὸν κόσμο. Καὶ βλέπω, βλέπω πάλι ἀπὸ τὸ σερβανὶ μας ἔλα τὰ πάντα σὰν ἀποτυλιγμένα στὸ χνοῦδι ἐκεῖνο τῆς ἀβγούλας μας τὸ χρυσό. Καὶ συλλογιόμηναι·

— « Ἄχ ! νὰ εἶμουνε καὶ πάλι παιδί ! »

Πέμπτη, 26 τοῦ Γεννάου, 1911.

ζ'

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Χρόνια σου πολλὰ κ' ἐφτυχισμένα, Μαρία — Ἐλένη !

Ἀκούς, κουκλίτσα μου τριῶ χρονῶ ποὺ μοῦ κάνεις καὶ τὴ μεγάλη ; Χρόνια πολλὰ νὰ μοῦ ζήσης. Ναίσκε ! Νὰ σὲ διοῦνε, νὰ σὲ χαροῦνε οἱ στερνοί μας, ἔγδόντα, ἐνενήντα χρονῶ γριούλα, καὶ πάντα σου ἐφτυχισμένη.

Ἐνενήντα ! Γιὰ στοχάσου το ! Ἐνενήντα χρονῶ ! Τὸ λέω καὶ μὲ παίρνουνε οἱ λογισμοί. Σὰ θὰ εἶσαι γριούλα ἔγδόντα ἐνενήντα χρονῶ, δὲ μοῦ λές ; τί θὰ γίνεταὶ ὁ κόσμος ; Τί ἀλλαγές θὰ διοῦνε, τί καινούρια θὰ βγοῦνε στὴ μέση ; Θὰ πετοῦνε μαθεὲς οἱ ἄθρωποι στὸν ἀέρα μὲ φτερά σὰν πουλιὰ γιγαντένια ; Θὰρχίσουμε σιδηροδρόμους στὰ σύννεφα χτισμένους ; Θὰρχίσουμε κουδέντες μὲ τὸν Ἄρη ; Θὰ συννεοῦνται ἀναμεταξὺ τους οἱ διάφοροι πλανῆτες ; Θὰ κατεθῆ ὁ ἄθρωπος στὰ πόδια τῆς γῆς ; Θὰράξη στῆς θάλασσας τὰ ποδάκια ;

Φαντάσου ἐσύ, τί δὲ θὰ διῆς σ' ἐνενήντα χρόνια ; Τί καμήδος νὰ προδέξῃ ὁ κόσμος καὶ γὼ νὰ μὴν εἶμαι κεῖ, γιὰ νὰ χαίρουμαι βλέποντας ἔλα τὰ γνωστά ποὺ τὰ κάμαμε γνωστά μας ! Κι ὡστόσο παρηγοριοῦμαι ποὺ θὰ εἶσαι σύ. Κάτι δικό μου, κάτι ἀπὸ μένα, μαζί σου θὰ ζῆ, μαζί σου θὰ ξέρη καὶ θὰ χαίρεται μαζί σου. Ἴσως μάλιστα, θαρρῶντας πὼς ὑπάρχω ἀκόμη κάπου, ἴσως ἔρθῃς καὶ μοῦ πῆς τίποτις ἐκεῖ ποὺ θὰ κοιμοῦμαι, γιὰ ἔλας τίς ἀλλαγές ποὺ γύρω σου θὰ βλέπῃς.

Μὰ τάχα πιστέβεις ν' ἀλλάξῃ τόσο πολὺ ὁ ἄθρωπος ὁ ἴδιος ; Πολλὰ νομίζω πὼς δὲ θ' ἀλλάξουνε ποτέ τους, κι ὅταν ἐσύ, κοκονίτσα μου καμαρωμένη, καταντήσης γιαγιά, θὰ διῆς πὼς ὁ ἄθρωπος ἀλλά-

ζει λίγο, γιὰτὶ τότες, τότες μονάχα θὰ καταλάβῃς, γριούλα μου χαριτωμένη, ποὺ θὰ περιτριγυρίζουνε τὰ ἐγγόνια σου, θὰ καταλάβῃς πόσο σὲ λάτρεβε ὁ παππούς.

1-27 τοῦ Γεννάου, 1911.

Ζ'

ΞΝΑ ΟΝΕΙΡΟ

Ζύγωσε, στάθηκε κοντά, κοντά μου, κατάντικρό μου, μὲ κοίταξε μὲ τὰ μάτια τῆς τὰ γαλανὰ, χαμογελοῦσα, ἐφτυχισμένη, καὶ τῆς εἶπα·

— στὸν ὕπνο μου. —

— « Ναι, βέβαια νὰ παρθοῦμε, ἀφοῦ ἀγαπιούμεαστε. Νὰ παρθοῦμε, ἀφοῦ εἶσαι σύ. »

Τὴ λέγανε Ἀλεξάντρα. Πρώτη φορὰ ποὺ τὴν ἀγνάντεβα·

— στὸν ὕπνο μου. —

Κατεθήκαμε ἀντάμα στὸν μπαξέ. Βρεθήκαμε ἀντάμα σ' ἓνα μέρος ἔπου τρέχανε σωρὸ σωρὸ βῦακια σταδρωτά, μὲ ἄμμους ἀναμεταξὺ τους. Τῆς ἔδινε τὸ χέρι, νὰ τὴ βοηθῶ, νὰ πατᾶ στὸν ἄμμο, νὰ μὴ βρέχουνται τὰ πόδια τῆς στὸ νερό. Καὶ τῆς κάνω·

— στὸν ὕπνο μου. —

— « Πές το δά, πὼς ἂν ἄξαφνα γλιστροῦσα, ἐνῶ σὲ βραστῶ, θάσκανεσ στὰ γέλια. »

Τότες ἀνεθήκαμε στὸ σπῖτι. Κάθησε στὸν κόκκινο σοφά, κάτω, μακριά μου, σὲ μιὰ γωνιά, κι ἀπὸ μακριὰ τὴν κοίταξα ἐρωτεμένος, λυπημένος. Κι ἀγαπιούμεστα πάντα μας

— στὸν ὕπνο μου. —

Ἐπειτα, πήρα μιὰ μιὰ τίς ἀπέραντες σάλες τοῦ παλατιοῦ, γιὰτὶ τώρα πιά εἶμουνε σὲ παλάτι. Ἄδειες οἱ σάλες ἔλας. Πουθενά μου δὲν τὴν ἔβλεπα. Μήτε τὴν ξανάειδα πιά μου.

Βρῆκα τότες τὴ μικρούλα τὴ χρυσή μου καὶ πῆγαμε νὰ καθήσουμε μαζί, κουδεντιάζοντας, στὴν ἀκρογιαλιά·

— στὸν ὕπνο μου. —

1 τοῦ Φλεβάρη, 1911.

Η'

ΤΟ ΠΕΦΚΟΚΛΑΔΟ

— « Παππού, δὲν εἶσαι καλά ; Ἐχεις συνάχι ; Ἐχεις θέρμη ; Πάω, κάτι νὰ σοῦ φέρω, νὰ σὲ γιὰτρέψω. »

Και πετιέται τὸ πουλί μου στὸν μπαξέ και μοῦ κόβτει και μοῦ φέρνει — ἕνα πεφκλόλαδο.

Ἐνα πεφκλόλαδο! Ἐνα κλαδι ἀπὸ τᾶγιο τὸ δέντρο πού ἦ Μυρριάνα τάγαπούσε...

Χρυσό μου ἐσύ, πῶς τὸ κατάλαβες ἢ ἂ δὲν τὸ κατάλαβες πῶς τόκαμες; Πῶς μοῦ τόδωσες τὸ κλαδι ἐκεῖνο;

Μήπως ἀπὸ τοὺς πεθαμμένους στοὺς ζωντανούς, ἀπὸ τίς παρθένες τίς ἄγνές στὰ παιδάκια τᾶγνᾶ, ὅ-πάρχουνε ἄγνωστα κι ἄφαντα φάδια πού συνεδέ-νουνε τίς ψυχές;

Ἦ μήπως εἶναι τίποτις ἄλλο;

Ναί, ἅγιο τὸ σύβολο τοῦ πέφκου, Μαρία — Ἐλένη, τοῦ πέφκου πού στὸ χεράκι σου τὸ κρατεῖς.

Καθισμένη ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ πέφκα, ἡ Μυρρῆ-ἀνα μὲ τῆ μυρωδιά τους συνέσμιγε-δ τι ὄρατο και γενναῖο κι ἄρμονικό και θεῖο και μοναδικὸ εἶχε τὸ μοναδικὸ τῆς τὸ εἶναι.

Δὲν πεθαίνουνε τὰ ὄρατα, τὰ γενναῖα, τὰ μονα-δικά, μνήσκει αἰώνια ἢ μυρωδιὰ τους, και σὲ κάθε γενιά βγαίνει μιὰ ψυχὴ πού τὴν πήρε ἀπὸ μιὰ ψυχὴ προτερινή τῆς, γιὰ νὰ τῆ μεταδώσει κατέπι, ἀσθη-στη ἀνάσα τοῦ καλοῦ, σὲ καμιὰν ἄλλη ψυχὴ.

27 τοῦ Σταβροῦ, 1911.

Θ

ΠΕΝΤΑΣΤΙΧΟ

Θὰ πάω σιγνὰ κι ἀβρωστημένα
Στὸν τάφο σου μιὰ μέρα νάγκουμπήσω.
Δυὸ λόγια μοναχὰ θὰ ψιθυρίσω·
—Καιρός, πολὺς καιρός πού δὲ σέ εἶδα!
Και λέγοντας ἀπὸ θὰ ξεψυχήσω.

21 τοῦ Φλεβάρη, 1909.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟ ΑΓΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΙΣΑΒΕΤ

(Στὸ TERRILET)

Ἄξέχουσι βασιλίσσι, ὄνειροαλέχτρι,
Τὸ χέρι τὸ ἄτεχνο πού καταπιείστηκε
Μὲ τῆ δική σου τὴν ἀσύγκριτη μορφῆ
Ἐνα κομμάτι μάρμαρο νᾶ ζωντανέμη,

Καθόλου φαίνεται πῶς δὲ στοχάστηκε
Τὶ τρομερότερη σοῦ ἄνοιγε πληγὴ
Ἄπ' τοῦ φονιά σου μὲ τῆ σκοτισμένη σκέψη,
Αὐτοκρατόρισα ἰδανικογυρεύτρα,

Lausanne

X. ΜΟΛΙΝΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ (*)

83

Τὰ ποιήματα πού εἶν' ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὰ γε-γονότα τῆς ἡμέρας. Φτάνει νὰ εἶναι ἀπὸ ποιητὴ· κ' ἔχουνε τὸ χαραχτήρα τοῦ ἀσάλευτου, τοῦ παντοτι-νοῦ. Κ' ὕστερ' ἀπὸ καιροὺς και χρόνια μποροῦν νὰ προξενήσουν τὴν ἐντύπωση πού μᾶς προξενοῦν τὰ με-γάλα ἱστορικά θέματα, εἴταν ὁ ποιητὴς τὰ καταπιά-νεται. Διαβάστε στὸ Μαρκορὰ «Τὸν ἐρχομὸ τοῦ Γεωρ-γίου Α'» και τὸ «Βασιλικὸ ὕμνο.»

83

Μπορεῖ νὰ μοῦ παρατηρήσουν πῶς πολλὰς φο-ρές, μάλιστα στίς κριτικές μου δοκιμές, δὲ φαίνουμαι τελειωτικά πληροφωρημένος γιὰ ἔσα ὑποστηρίξω. Τὰ μαρτυρικά μου δὲν εἶναι βασανισμένα καθὼς πρέπει. Μπορεῖ. Μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι φιλόσοφος, δὲν εἶμαι κρι-τικός. Ἐγὼ εἶναι λόγια. Ἄν τὰ λόγια μου φέρ-νουνε κανένα γιὰ νὰ φιλοσοφήσῃ, ἢ τοῦ ξυπνᾶν τὴν κρίση, ἢ τοῦ φυτρώνουνε στοχασμούς, ἢ σπέρνουν κάτι, μὲ φτάνει. Ἐπειτα και τί στὸν κόσμο τοῦτο, πρόσωπο, ἀντικείμενο, ζήτημα, στέκεται γερὰ στὰ πόδια του; Και γιὰ τί μπορεῖ νὰ ποῦμε πῶς κρίθη-κε τελειωτικά;

84

Γιατ' εἶμαι σκεπτικιστής, ἔς ποῦμε, κι ἀπορῶ κι ἀπιστῶ και ρωτῶ, γι' αὐτὸ κ' ἐκεῖνα πού μὲ πεί-θουν πῶς εἶναι ἀλήθειες, ἔχω διάθεση, νὰ τὰ κηρύ-ξω και νὰ τὰ διαλαλήσω, φανατισμένα, στὰ τετρα-πέρατα. Ὅσα πιστεύω ὁ ἀπιστος, τὰ πιστεύω χίλιες φορές πιὸ πολὺ ἀπὸ ἄλλους, εὐκολόπιστους. Παρά-δειγμα τὸ γλωσσικὸ μᾶς τὸ ζήτημα.

85

Ἡ γλώσσα κάποιων ἐφημερίδων. Στὴν ἴδια τῆ γραμμὴ ζευγαρωτὰ οἱ πιὸ ἀχώνευτες ἑλληγνικοῦρες μὲ τὰ ὁμότερα τῆς ξενομανίας ἀλαμπουρνέζικα. Κα-μιὰ φροντίδα λογικῆς και μουσικῆς· δηλαδὴ τέχνης. Κι ὁ δημοσιογράφος τεχνίτης εἶναι τοῦ λόγου, στὸ εἶδος του. Κι αὐτὸ τὸ λένε φυσικότητα κι ἀλήθεια. Κολοκύθια. Δὲν μποροῦνε νὰ κυβερνήσουν τρεῖς γραμ-μές ἀπὸ τῆ γλώσσα τους, και θέλουνε νὰ κυβερνή-σουν τὴν κοινὴ γνώμη.

(*) Κοιτάξτε ἀριθ. 341, 354, 368, 375, 387 και 448.

86

Τὰ δράματα τοῦ Μαίτερλικκ κι ἄλλα τὰ ποιητικὰ ἔργα ποὺ μοιάζουνε μ' ἐκεῖνα, τὰ ὄνειρεμένα, τὰ αἰθερόπλαστα, τὰ μουσικά, τὰ μυστικιστικά, μαγεύουνε καὶ συνεπαίρνουν. Εἶναι σὰν ὠραία ὄνειροφαντάσματα τοῦ ἀπέραντου καὶ ἀμέτρητου, πάντα στὸ χρόνο μέσα κινημένου, ποτὲ σταματημένου στὸ χῶρο. Μὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς μαγεύουνε τόσο καὶ νὰ μᾶς συνεπαίρνουν, ὥστε νὰ μᾶς κάνουν νὰ λησμονοῦμε πὼς ἡ τέχνη γεννήτρα εἶναι καὶ κάποιων ἄλλων ἔργων, ἀλλοιώτικα ὠραίων, ποὺ ἴσως κρατιέονται σὲ ψηλότερο σκαλοπάτι, μὲ τὸ δικαίωμα τῆς δύναμης ποὺ παίρνει ὁ γερὸς, καθὼς μπορεῖ νὰ κρατηθῆ ἑρθὸς καὶ νάνεθῆ τὸ ψηλότερο, καὶ τὸ πιὸ δυσκολοκινῆματο σκαλοπάτι τοῦτο, ἀγνάντια στὸν ἄρρωστο, ποὺ ὅσο κι ἂν εἶναι ἄμορφος, βρίσκεται σκυμμένος, πλαγιασμένος, κι ὀλογορῖζει, κι ὄλο σὰ νὰ γλιστρή. Νὰ μᾶς κάνουν ἐντύπωση τὰ ὠραία φαντάσματα, μὰ νὰ μὴν τὰ ξεχνοῦμε τὰ ὠραία πλάσματα.

87

Ἡ ΝΑΥΣ τοῦ Δανούντσιου τοὺς πήρε στὸ λαίμη τῆς. Καὶ κείνοι, ποὺ πιὸ πολὺ κάνουν τὸ δημοτικιστὴ παρά ποὺ εἶναι σιὰ σιωπὰ δημοτικιστές, νομίσαν πὼς ἔπρεπε νὰ τὸ μεταφράσουν Ἡ ναὺς. Πῶς ἀλλιῶς σοὺ λένε, μπορεῖ πιτὰ νὰ δοθῆ στὴ γλώσσα μας; τῆνομα τοῦ πρωτότυπου; Αὐτὸ σημαίνει πὼς δὲν ἔχουνε βαθὺ τὸ γλωσσικὸ αἶσθημα καὶ καθαρὴ τὴ γλωσσικὴ γνώση. Πῶς μπορεῖ ποτὲ νὰ ξαναφανῆ σὲ λόγο γραφτὸ, ποὺ τάχα δὲν καταφρονεῖ ὀλότελα τὴ ζωὴ ὅσο κι ἂν ἀρχαῖα ἦ, ὄνομα ὄλος διόλου ἔξω ἀπὸ τὴ μιλημένη μας τὴ γλώσσα, ἀπὸ τὸ ζωντανὸ μας τὸ μίλημα, βαρβαρόφωνα πιὰ κι ἀχρείαστο κι ἀχώνευτο, ποὺ γιὰ νὰ θυμηθῆς καὶ νὰ προφέρῃς κάθε του πῶση, ἀλάθευτα, χρειάζεται νὰ χυθῆ λάουγγα καὶ χεῖλη, πρῶτα πρῶτα, ἐξαιρετικὰ κι ἀφύσικα ξετυλιμένα, κ' ὕστερα καὶ μιὰ γραμματικὴ κ' ἓνα λεξικό, ποὺ πρὶν νὰ τὸ βγάλῃς ἀπὸ τὸ στόμα σου τῆνομα, πρέπει πρῶτα νὰ καταφεύγῃς μέσα σὲ κείνα γιὰ νὰ μὴ λαθευτῆς; — Ἡ Ναὺς τοῦ Δανούντσιου πὼς σὰς φάνηκε; Διαβάσατε τὴν νῆα ναὺν τοῦ Δανούντσιου; — Εἰσαστε στὸ παξίμο τῆς νεὸς-νηὸς-ναὺς τοῦ Δανούντσιου; — Ὁ ναὺς, ναὺν, νῆα, ἀξιοθάμαστη καὶ θαματοργγῆ! Sésame! Ὅποιοι μπορέσῃ καὶ σὲ προφέρῃ, τοῦ ἀνοίγονται οἱ παραδείσιες πόρτες τῆς ἀρχαιολατρείας. Κ' ἔχουμε στὴ γλώσσα μας, ἀρχαῖο μαζὶ καὶ νέο, ὀλόδροσο ἀπὸ ζωὴ, κι ὀλοσέβαστο ἀπὸ παλαιότητὴ τὸ ἀθάνατο Καράβι. Ὁ κημένοσ ὁ ποιητῆς τοῦ 1878, μὲ ὄλη του τὴν ἀπειρία στὸ μεταχείρισμα τῆς δημοτικῆς γλώσσας, τῷ και-

ρῷ ἐκεῖνω, ὁμῶς τραγουδῶντας τὴν περίφημη τὴ ναυμαχία τοῦ στενοῦ τῆς, τὴ «θάλασσα τῆς Σαλαμίνας», ξέχασε καὶ νῆες-ναὺς καὶ τριήρεις, κ' ἔκραξε, ἀληθινὰ κι ἔμορφα:

Γιὰ ἰδὲς ἐκεῖ καὶ τὰ μικρὰ καράβια μας γεμάτα
Ἀπὸ τῆς Σπάρτης τὰ παιδιὰ, ἀπὸ Ἀθῆνας νιάτα!

Μὰ ὁ φανατισμένος πεζολόγος τοῦ 1908 δὲν τὸ καταδέχεται τὸ καράβι· θέλει σώνει καὶ καλὰ ναὺς. Νὰ τὴ χαιρέται.

88

Ἀλήθεια, ποιὸς θὰ στοχαστῆ πὼς ἡ ζωὴ μου ποὺ φαίνεται τόσο πεζὴ καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ πεζὴ, λογαριάζει κ' ἓναν ἔρωτ' ἀπὸ τοὺς ρωμαντικώτερους; Μιὰ μέρα φίλοι μου μιλοῦσανε γιὰ κάποιαν ἄρρωστη ξένη ποὺ ἤρθε καὶ κάθησε στὸ «Ξενοδοχεῖο τῆς Ἀγγλίας». Τὴν ξαγναντεύαν κάτω ἀπὸ τὴν πλατεῖα, στὸ μπαλκόνι τοῦ ξενοδοχείου, ξαπλωμένη σὲ μιὰ πολυθρόνα. Ἀσάλευτη. Τίποτε ἄλλο. Μὰ μοῦ ἀπόμεινε στὴ μνήμη ὁ παθητικὸς τόνος τῆς φωνῆς ἐνὸς ἀπὸ τοὺς φίλους μου, παθητικὸς ποιητῆ, σὰ μιλοῦσε γιὰ τὴν ἄρρωστη ξένη. Ἀπὸ τὸ θυμητικὸ πέρασε στὴν καρδιά μου. Κι ἀπὸ τότε τὴν ἄρρωστη ἐκείνη ποὺ σὰν ἴσκιο τὴν εἶχαν ἀγναντέψει μιὰ δυὸ φορές οἱ ἄλλοι καὶ ποὺ τὴν εἶχανε μελετήσει ἔτσι διαδρατικὰ, ἐγὼ ποὺ μῆτε τὴν εἶδα, καὶ ποὺ πέρασε ἀπὸ μπρὸς μου σὰν ἴσκιος ἴσκιου, τὴν ἀγάπησα. Καὶ ποτὲ δὲν τὴν ξεχάνω. Ἡ μοῖρα μου νὰ τρέχω πίσω ἀπὸ τοὺς ἴσκιους. Σκιας ἄναρ κ' ἐγὼ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΣΥΝΑΓΩΜΑ

«Aurea mediocritas»

Λυπητερά, λυπητερά βελάζει τὸ κοπάδι,
Ὅλοὺ τὸ σέρνει ὁ πιστικὸς φυσῶντας στὴ φλογέρα.
Γυρνᾷ ταχιά στὴ χώρα του, πρὶν ἔρθε τὸ σκοτάδι.
Κι ἀποσκιαχοῦν τ' ἀρνάκια του στὸ βογγητὸ τοῦ ἀγέρα.
Κ' ἐκεῖ, στὸν λόγγου τὴν ποδιά, ἡ Χρῦσω του προβάλλει
Ταχεῖα στὸ συναπάντημα. Τὸν χαιρετᾷ, φιλιοῦνται,
Χαϊδεύει μιὰ τὸ σκύλο του, ξαναφιλιοῦνται πάλι.
Καὶ δὲ μιλῶν, δὲν κρένουνε... Ποιὸν τάχα νὰ φοβοῦνται;
Τὸ ξέρουν κ' οἱ ἀντίλαλοι, τὸ ξέρει καὶ τ' ἀγέρι.
Ἢ ἀνήμερα πιὰ τ' Ἄη—Λιά θὰ τῆς τὸν δώσουν ἄντρα.
Τώρα τὴν ὄρα καρτεροῦν! Πιάσιμένοι χέρι χέρι
Μετροῦν τ' ἀρνάκια μοναχὰ ποὺ χώνονται στὴ μάντρα.
Κ' ἐκεῖ ποὺ στέκονται κ' οἱ δυὸ βουβοὶ κι ἀνταριασμένοι,
Τοὺς στεφανώνουνε χρυσὲς ἀχιτίδες ἀπ' τὴ δύση,
Καὶ μοιάζει τ' ὄσπρο τὸ μαντρί σὰ νῆναι ρημοκλήσι,
Καὶ τὸ κοπάδι ποὺ περνᾷ τοῦ γάμου οἱ καλεσμένοι.
Καὶ χώνονται καὶ χάνονται τ' ἀρνάκια μὲς στὴ μάντρα,
Κ' οἱ δυὸ τοὺς φέβγουν σφιγγοντας μ' ἓνα φιλὶ τὸ χέρι.
Τὸ ξέρουν κ' οἱ ἀντίλαλοι, τὸ ξέρει καὶ τ' ἀγέρι.
Ἢ ἀνήμερα πιὰ τ' Ἄη—Λιά θὰ τῆς τὸν δώσουν ἄντρα.

Πέλη

ΟΜΗΡΟΣ· ΜΠΕΚΕΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ κ. Π. Σ. ΔΕΛΤΑ: "ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ", - ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ: "ΝΕΜΕΣΗ", **❖❖❖❖❖**

Ἡ μεγάλη αὐτὴ μάχη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1017, ποὺ κατάρρεψε τὸ στρατὸ τοῦ Βλαδισλάβ, τελείωσε καὶ τὸ μακρὸ βουλγάρικο πόλεμο, ποὺ εἶχε ἀρχίσει στὰ 986 καὶ βάσταξε τριάντα δυὸ χρόνια.

Ἵστερα ἀπὸ τὴν τραγὴν τοῦ νίκης ὁ Βασίλειος πῆγε στὰ Βοδενά, καὶ ὡς τὸ τέλος τοῦ χρόνου κατὰ γινε νὰ διοικήσει καὶ νὰ διοργανώσει στρατιωτικὰ τίς νέες του κατακτήσεις· Ἵστερα πῆγε στὴν Κωνσταντινούπολη ὅπου λαὸς καὶ ἀρχεὶ τὸν ἐδέχθησαν μὲ μεγάλες τελετὲς τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1018.

Ἐκεῖ ἔμαθε σὲ λίγο πὼς ὁ ἀδάμαστος Βλαδισλάβ ἔχει μόνον δὲν εἶχε χάσει τὸ θάρρος του, ἀλλὰ καὶ κατώρθωσε νὰ μαζέψει πάλι στρατὸ καὶ νὰ πολιορκήσει τὸ Δυρράχιο.

Λίγο ἔμωσ βάσταξε ἡ στάση αὐτῆ, ἡ τύχη εἶχε παρατήσει πιά τὸ γενναῖο μὰ καὶ δόλιο βολιά. Μόλις ἄρχισε ἡ πολιορκία τοῦ Δυρράχιου, κάποιος στρατιώτης Βούλγαρος, ἴσως ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀφωσιωμένους στὸ κόμμα τοῦ Ῥωμανοῦ, μαχαίρωσε τὸ Βλαδισλάβ, ἐκδικώντας ἔτσι τὴν δολοφονία τοῦ δυστυχισμένου γιοῦ τοῦ Σαμουήλ.

Σὰν τὸ ἔμαθε ὁ Βασίλειος μαζέψε πάλι τὸ στρατό του καὶ ξεκίνησε γιὰ τὴ Μακεδονία, κρίνοντας σωστὰ πὼς ὁ θάνατος αὐτοῦ θὰ ἀπέλιπε καὶ τοὺς τελευταίους ἐπαναστάτες καὶ πὼς ἡ ὄρα ἦταν κατάλληλη νὰ εἰρηνεύσει πιά τὸν τόπο.

Καὶ ἀλήθεια, σὲ ἕλον τὸ δρόμο οὔτε μιὰ φορὰ δὲ χρειάστηκε νὰ κτυπηθεῖ ὁ στρατός του μὲ τοὺς Βουλγάρους· ἀπὸ παντοῦ ἔφθαναν ἀρχοντες καὶ φρούραρχοι καὶ προσκυνοῦσαν καὶ παράδιναν χῶρες καὶ φρούρια. Τέλος ἦλθε καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ ἀλύγιστος Κρακράς μὲ τὰ κλειδιά τῶν τριάντα τελευταίων κάστρων, καὶ προσκύνησε καὶ αὐτός.

Ὁ Βασίλειος, ποὺ ἦταν ἔχει μόνον μεγάλο στρατιηγὸς ἀλλὰ καὶ λαμπρὸς πολιτικός, ἔλους αὐτοὺς τοὺς δέχθηκε μὲ τιμὲς καὶ τοὺς ἔδωσε ἀξιώματα καὶ μεγάλα ἀνάλογα μὲ τὴ θέση καὶ τὴν ἀξία τοῦ καθενός.

Ἔτσι ἐφθασε στὴν Ἀχρίδα ὅπου ἦλθε καὶ παραδόθηκε ἡ χήρα τοῦ Ἰωάννη Βλαδισλάβ μὲ πληθὸς πριγκιπόπουλα, ὄρφανὰ τῶν δυὸ τελευταίων Τσάρων.

Δυὸ μόνον βολιάδες ἔλειπαν ἀκόμα· ὁ Νικουλιτσάς καὶ ὁ Ἰδάτζης.

Εἶχαν πάρει καὶ οἱ δυὸ τὰ βουγά, ἀποφασισμένοι νὰ μὴν ὑποταχθοῦν. Ὁ Ἰδάτζης ἔμωσ, ποὺ ἦταν

ἀπὸ μεγάλη ἀρχοντικὴ οἰκογένεια, ἔβαλε μὲ τὸν νοῦ του νὰ μαζέψει γύρω του στρατό, καὶ ἔχει μόνον νὰ ξαναξυπνήσει τὴν ἐπανάσταση, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνε αὐτὸς Τσάρος τῆς Βουλγαρίας.

Στὴν πλαγιά τοῦ Βροχωτοῦ, βουνοῦ ἀπόκηρμνου, βρισκόνταν τότε ἕνα κτήμα τῶν Τσάρων, ἡ Πρόνιστα(·). Ἦταν σὲ μέρος ὠραιότατο καὶ κατάφυτο, καὶ συνάμα φυσικὰ προστατευμένο ἀπὸ μιὰ στενὴ κλεισοῦρα ἔπου περνοῦσε ὁ μόνος δρόμος ποὺ ἀνεβαίνε στὸ κτήμα, καὶ ὅπου λίγοι ἄντρες ἀρκοῦσαν νὰ σταματήσουν στρατὸν δόλοκληρο.

Ἐκεῖ εἶχε ἀποτραβηθεῖ ὁ Ἰδάτζης μὲ μερικοὺς τολημεροὺς συντρόφους, καὶ λίγο λίγο εἶχε κατορθώσει νὰ μαζέψει γύρω του ἀρκετὸ στρατὸ ὥστε νὰ μὴ φοβᾶται τὴν ἐπίθεση τοῦ Ἀυτοκράτορα.

Μόλις τὸ ἔμαθε ὁ Βασίλειος ἐφυγε ἀπὸ τὴν Ἀχρίδα ὅπου ἄφησε στρατηγὸν τὸν Εὐστάθιο Δαφνομήλη, καὶ πῆγε στὴ Διάβολη γιὰ νὰ βρῆται πὺς κοντὰ στὴν ἀπόρθητη φωλιά τῆς ἐπανάστασης. Μὲ ἔλη του τὴ στενοχώρια καὶ τὸ θυμὸ, ἔγραψε τοῦ Ἰδάτζη ἕνα γράμμα ὅπου τοῦ ἀπέδειχνε πόσο τρελὴ ἦταν πιά ἡ ἀντίσταση, καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ν' ἀποφύγει καινούριες αἱματοχυσίες, τοῦ πρότεινε νὰ ὑποταχθεῖ, δίνοντας του τὴν ὑπόσχεση πὼς θὰ τὸν δεχθεῖ καὶ αὐτὸν μὲ τιμὲς καὶ δόξες ἕπως τοὺς ἄλλους γενναίους βολιάδες.

Ὁ πονηρὸς Βούλγαρος, γιὰ νὰ κερδίσει καιρὸ, ἀποκρίθηκε μὲ κολακείες κ' εὐγένειες καὶ μισὲς ὑποσχέσεις, χωρὶς ἔμωσ νὰ δεθεῖ μὲ τελειωτικὴ ἀπάντηση, καὶ στὸ μεταξὺ, κρυφὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὴν ἐπανάσταση. Ὁ Βασίλειος τὸ ἔξευρε καὶ φουρκίζονταν καὶ ἀδημονοῦσε· μὰ ὁ θυμὸς του πῆγαινε χαμένος, γιὰτὶ σ' ἐκεῖνα τὰ κορφοβούνια στρατός δὲν μποροῦσε ν' ἀνέξει.

Ἦταν παραμονὲς τοῦ Λεκαπενταύγουστου.

Στὸ παλάτι τοῦ μέσα τῆς Ἀχρίδας, ὁ Εὐστάθιος Δαφνομήλης πῆγαινε κ' ἔρχονταν ἀπάνω κάτω νευρικά στὸ δωμάτιό του. Κάθε λίγο σταματοῦσε στὸ τραπέζι του, ἔπαιρνε ἕνα ἀνοιγμένο γράμμα,

* Δὲν μπόρεσα νὰ ἐξακριβώσω μὲ βεβαιότητα ποῦ βρισκόνταν ὁ Βροχωτός καὶ ἡ Πρόνιστα, τὸ βασιλικὸ κτήμα τῶν Τσάρων. Νότια ἔμωσ τῆς λίμνης Πιρέσπας, στὸ βουνὸ ὅπου βρῆται τὸ χωριὸ Βέτζα, ἀπάνω ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Ντεβόλ, 8 1 2 ὄρες μακριὰ ἀπὸ τὴν Καστοριά καὶ 3 ὄρες ἀπὸ τὴν Κορυτσά, βρῆται ἕνα μικρὸ τοιφλίσι ποῦ λέγεται σήμερα Πρόνιστα· τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι μαγευτικὸ, βρῆται σὲ ἀπόκηρμνο βουνό, καὶ δὲν ἔχει παρὰ ἕνα δρόμο ποὺ ἀνεβαίνει ἀπὸ στενό. Ἡ περιγραφή αὐτὴ ἀναποκρίνεται πιστὰ στὴν περιγραφή τοῦ κτήματος τῶν Τσάρων ποὺ μᾶς ἄφησαν οἱ χρονογράφοι. Ὅπως δὲν εἶναι ἀπίθανο ἡ σημερινὴ Πρόνιστα νὰ εἶναι ἡ βουλγάρικη Πρόνιστα τοῦ Ἰ' αἰῶνα.

τὸ ξαναδιάβαζε, καὶ πάλι τὸ ἔρριχνε στὸ τραπέζι καὶ ξανάρχιζε τὸν ἀνήσυχο περίπατό του. Κάπου κάπου πήγαινε στὴν πόρτα, ἔρριχνε μιὰ ματιά στὸ διάδρομο, καὶ πάλι μὲ σουφρωμένα φρύδια γύριζε στὸ τραπέζι του, ξαναχώνουνταν στὴ μελέτη τῆς περγαμνῆς, καὶ πάλι τὴν ἄφηνε καὶ ξανάρχιζε νὰ πηγαινοέρχεται, καὶ ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, τόσο πιδ νευρικῶς γίνονταν.

Τέλος ἡ πόρτα ἀνοίξε ἀπ' ἔξω κ' ἓνας ἀντρας μπήκε.

Ὁ Δαφνομήλης ἔβγαλε μιὰ φωνὴ ἀνακούφισης καὶ ἀπλωσε τὰ δύο του χέρια.

— «Ἐπί τέλους!» φώναξε. «Ἐλεγα πὼς ἔπαυθε τίποτα, Νικήτα, καὶ ἄργησες τόσο!»

Ὁ Νικήτας πήρε τὸ χέρι τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὸ φίλησε μὲ σεβασμὸ.

— «Ἄργησα, Εὐστάθιε Δαφνομήλη, γιατί ἤθελα νὰ σοῦ φέρω τίς πληροφορίες πού μου ζήτησες», εἶπε.

— «Ἐμαθες τίποτε; Λέγε γρήγορα!» ἀναφώνησε ὁ στρατηγὸς παίρνοντας ἀπὸ τὸ τραπέζι τὴν ἀπλωμένη περγαμνὴ: «Οἱ δικές μου εἰδήσεις εἶναι πὼς ὁ καταραμένος αὐτὸς Ἰθάτζης μᾶς παίζει μὲ τὰ λόγια του, καὶ μὲ ψευτοὑποσχέσεις γυρεύει νὰ πωλήσει τὸν Αὐτοκράτορα. Ξέρεις ὅμως ποιὰ εἶναι ἡ πικρὴ ἀλήθεια.

— «Ξέρω,» ἀποκρίθηκε ὁ Νικήτας. «Ἡ φάρα του ὀλόκληρη βρίσκεται μαζεμένη στὴν Πρόνιστα, ἐπίσης καὶ πλῆθος βουνίσιοι πού τοῦ ἔμειναν πιστοί. Τοὺς κάλεσε ἕλους, τάχα πὼς θὰ εορτάσει τὴν Κοίμηση τῆς Παναγίας, μὰ στ' ἀληθινὰ τὸ παλάτι του εἶναι ἐστία καινούριας ἐπανάστασης.»

— «Καὶ ὁ Αὐτοκράτορας τὸ ξέρει;

— «Τὸ ξέρει, καὶ τρώγεται καὶ ὀργίζεται, μὰ τί νὰ κάνει; Στρατὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἀνέβει ἐκεῖ πάνω στὸ ἀετοβουνὶ τοῦ Βουλγάρου.»

— «Στρατὸς, ὄχι βέβαια,» ἀναφώνησε ὁ Δαφνομήλης, «ἓνας ὅμως μπορεῖ. Καὶ θὰ πάγω ἐγώ.»

Τὰ μάτια τοῦ Νικήτα ἔλαμψαν.

— «Τὸ ἔξερα,» εἶπε, «καὶ γι' αὐτὸ ἦλθα. Μὰ δὲ θὰ πᾶς μόνος σου, Εὐστάθιε Δαφνομήλη. Θὰ παρῆς καὶ δύο συντρόφους, καὶ ἡ θὰ νικήσουμε μαζί σου, ἡ θὰ πέσομε καὶ οἱ τρεῖς.»

Ὁ Δαφνομήλης χαμογέλασε.

— «Ἐσὺ, καλὰ, πιστὸ μου Νικήτα,» εἶπε, «ἔλα, ἡ σ' ἔχω ἀνάγκη. Μὰ ποιὸς εἶναι ὁ ἄλλος πού θὰ παραδεχθεῖ ποτὲ νὰ ριχθεῖ σὲ τέτοιο θάνατο;»

— «Ὁ Ἰγερινός.»

— «Ὁ Μιχαήλ;» Μὲ ἀπορία κύταξε ὁ στρατηγὸς τὸν πιστὸ του κατὰσκοπο.

— «Ναί, στρατηγέ· ἦλθε μαζί μου. Εἶχα μισο-

μαντέψει τὸ σκοπὸ σου ἀπὸ τὸ γράμμα σου, καὶ τοῦ τὸν εἶπα.»

— «Καὶ θὰ δεχθεῖ νὰ ἔλθει;

— «Θὰ σὲ παρακαλέσει.»

— «Καὶ ἡ ἀρραβωνιαστικὴ του;»

Ὁ Νικήτας στέναξε.

— «Ἡ κακομοίρα!» μουρμούρισε.

— «Τί τρέχει; Τὰ χάλασαν;»

— «Τί, τὸν ἀρραβῶνα; Ὅχι, δὲν τὸν ἐχάλασαν, οὔτε θὰ τὸν χαλάσουν.»

— «Λοιπὸν;»

— «Τί τὰ θέλεις, στρατηγέ,» στέναξε πάλι ὁ Νικήτας, «τέτοιος ἀρραβῶνας χειρότερος εἶναι καὶ ἀπὸ θάνατο.»

— «Δὲν ἔχεσες ἡ κόρη τὸν ἄλλο;» ρώτησε ὁ Δαφνομήλης χαμηλώνοντας τὴ φωνή του.

— «Ὅχι, οὔτε θὰ τὸν ξεχάσει ποτέ.»

— «Μὰ λοιπὸν γιατί ἀρραβωνιάστηκαν;»

— «Ἰατί τοὺς τὸ ἄφησε παραγγελιὰ πρὶν πεθάνει... ὁ ἄλλος.»

— «Ὁ Κρηνίτης;»

— «Ναί. Πρὶν φύγει ἐκείνην τὴν μέρα, ἔβαλε τὸν Ἰγερινὸ νὰ ὀρκιστεῖ μαζί του πὼς ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο γυρίσει ζωντανὸς θὰ ἔπαιρνε τὴν Ἀλεξία Ἀργυρῆ, καὶ συνάμα ἔγραψε τῆς Ἀλεξίας πὼς τῆς ἄφησε παραγγελιὰ νὰ πάρει τὸ φίλο του. Καὶ ἀπὸ κεῖ πού ἤθελε ἡ κόρη νὰ κλειστεῖ σὲ μοναστήρι, ἄλλαξε γνώμη· δὲ θέλει, λέγει, νὰ παρακοῦσει τὸν πεθαμένο, καὶ στὸ λείψανό του ὀρκίστηκε νὰ κάνει τὸ θέλημά του. Μὲ βαρεῖα καρδιὰ τοὺς ἀρραβώνιασε λοιπὸν ὁ Αὐτοκράτορας, μὰ ἦταν ἀληθινὰ κηδεῖα ἐκεῖνος ὁ ἀρραβῶνας! Καὶ ἀπὸ τότε χωρίστηκαν, καὶ δὲν τὴν ξαναεἶδε ὁ Ἰγερινός.»

— «Πῶς αὐτό;»

— «Ἐκείνη πήγε στὴ Θεσσαλονίκη ὅπου μένει μὲ τὴν ἀδελφή του κ' ἐκεῖνος κυνηγᾷ τὸν Ἰθάτζη.»

— «Καὶ εἶναι τώρα ἐδῶ;»

— «Ναί, στρατηγέ.»

— «Πῆς του νὰ ἔλθει.»

Καθὼς μπήκε ὁ Μιχαήλ στὴν κάμαρα, ὁ Δαφνομήλης σηκώθηκε νὰ τὸν καλωσορίσει, μὰ κοντοστάθηκε σαστισμένος.

Ὁ Μιχαήλ ἦταν σχεδὸν γέρος.

Τὸ ἀναίματο ἰσχνὸ του πρόσωπο, ἀσάλευτο καὶ ἀγέλαστο, ἦταν σὰ μαρμαρωμένο, σὰν ἄψυχο μόνο στὰ βουλιαγμένα τοὺς κοιλώματα, σκοτεινὰ καὶ ἡσκιωμένα, τὰ μάτια του, φύλαγαν ἀκόμα μιὰ σπιθαμὴ ζωῆς. Τὸ ἀργὸ του περπάτημα, οἱ κυρτοὶ του ὦμοι, τὰ ψαρά του μαλλιά, κάτασπρα στὰ μηνίγγια, τὸν ἔκαιναν ἀγνώριστο.

Ὁ Δαφνομήλης, κάπως συγκινημένος, θέλησε νὰ κρῦψει τὴν ἐντύπωσή του.

— «Κάθισε, νά ξεκουραστείς,» τοῦ εἶπε μὲ συμπάθεια, «φαίνεσαι κουρασμένος· ἀργότερα μιλοῦμε.»

— «Δὲν εἶμαι κουρασμένος,» εἶπε ὁ Μιχαήλ μὲ ἀτόνη ἤσυχη φωνή, «καί ἴσως εἶναι καλύτερο νά μὴ χάνομε καιρό, Εὐστάθιε Δαφνομήλη.»

— «Τί ἔννοεῖς;»

— «Πὼς ἂν ἔχεις καμιά ἐλπίδα νά ἐκτιλέσεις τὸ σχέδιό σου, τώρα εἶναι περίσταση, στήν ἐορτή μέσα.»

— «Ξέρεις λοιπὸν τὸ σχέδιό μου;» ρώτησε ὁ Δαφνομήλης.

— «Ξέρω πὼς εἶσαι ἀξίος νά πᾶς νά μαχαιρώσεις τὸν Ἰδάτζη στὸ παλάτι του μέσα.»

— «Ναί!... μὰ τὸ σχέδιό μου εἶναι λίγο διαφορετικό, ὁ Αὐγουστός τὸν θέλει ζωντανό,» εἶπε ὁ Δαφνομήλης· καὶ γυρνώντας στὸ Νικήτα: «Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔμως πρέπει νά γνωρίζομε τὰ μέρη ἐκεῖνα,» εἶπε, «πῆγες ποτέ;»

— «Ὅχι,» εἶπε ὁ Νικήτας, «μὰ πῆγε ὁ Μιχαήλ.»

Ὁ Δαφνομήλης ἀναπήδησε.

— «Ἐσύ;» ἀναφώνησε.

— «Ἐρχομαι ἀπὸ κει,» ἀποκρίθηκε ὁ Μιχαήλ.

— «Πῆγες νά κατασκοπεύσεις;»

Μίσος ἔντονο ζωντάνεψε τὸ ἀψυχο πρόσωπο τοῦ νέου.

— «Ὅχι,» εἶπε, «πῆγα νά τὸν σκοτώσω.»

— «Τί;»

Ἡ φλόγα ποῦ ἀναψε μιά στιγμή τὸ πρόσωπό του, ἐσθῆσε πάλι, καὶ μὲ τὴν ἀτόνη φωνή ποῦ τοῦ ἦταν πιὰ σὰ φυσική, πρόσθεσε:

— «Δὲν τὸν ἐπέτυχα· ἦταν πάντα περιτριγυρισμένος, καὶ ξένους δὲ δέχεται.»

Ὁ Δαφνομήλης ἔμεινε μιά στιγμή συλλογισμένος· ὕστερα εἶπε μὲ ἀπόφαση:

— «Ἐμένα θὰ μὲ δεχθεῖ.»

— «Ἴσως,» εἶπε ὁ Μιχαήλ, «ἂν πεις τ' ὄνομά σου.»

— «Καὶ θὰ ἔλθεις μαζί μου;»

— «Θὰ ἔλθω, Εὐστάθιε Δαφνομήλη, μὰ τὴν καρδιά του θὰ τοῦ τὴν πάρω ἐγώ.»

— «Θὰ κάνης ὅ,τι σοῦ πῶ, Μιχαήλ.»

— «Δὲν ξέρω.»

— «Θὰ κάνεις ὅ,τι σοῦ πῶ;»

Ὁ Μιχαήλ δὲν ἀποκρίθηκε. Μὲ σφιγμένα χεῖλια κύταξε τὴ λίμνη ποῦ ἀπλώνουνταν γυαλιστερὴ καὶ δλόφωτη κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο.

— «Μιχαήλ, μιά μέρα μοῦ ζήτησες μιά χάρη,» εἶπε ὁ στρατηγὸς προφέροντας μιά μιά τίς λέξεις, «καὶ σοῦ τὴν ἔκανα... καὶ μοῦ εἶπες τότε πὼς ἂν ποτὲ ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τυφλὴ ἀφοσίωση, νά ἔλθω σέ

σένα... Ἦθελες νά πᾶς σέ κάποιο μοναστήρι ὅπου βρίσκονταν πληγωμένος...»

Νευρικὸς σπασμὸς σύσπασε τὸ στόμα τοῦ Μιχαήλ· σήκωσε τὸ χέρι του καὶ σταμάτησε τὸ στρατηγό.

— «Καλῶ,» εἶπε, «θὰ ἔλθω.»

— «Καὶ θὰ κάνεις ὅ,τι σοῦ πῶ;»

— «Θὰ κάνω ὅ,τι θέλεις.»

Ὁ Δαφνομήλης ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὸν ὄμο τοῦ νέου καὶ μὲ συγκίνηση εἶπε:

— «Ὅποιος ἔλθει μαζί μου πρέπει ν' ἀποφασίσει πὼς δὲ θὰ γυρίσει ζωντανός.»

— «Τὸ ξέρω.»

— «Σκέφθηκες τὴν Ἀλεξία;»

Ἀπότομα πῆρε ὁ Μιχαήλ τὸ χέρι τοῦ Δαφνομήλη καὶ τὸ ἔβγαλε ἀπὸ τὸν ὄμο του.

— «Ναί,» εἶπε, «τὴ σκέφθηκα.» Καὶ γύρισε νά φύγει.

— «Καὶ ἂν σκοτωθεῖς;» τοῦ εἶπε ὁ Δαφνομήλης.

Ὁ Μιχαήλ εἶχε φθάσει στήν πόρτα. Χωρὶς νά γυρίσει εἶπε:

— «Θὰ ἦταν καλὴ λύση...» Σήκωσε τὴν κουρτίνα, μὰ πρὶν βγεῖ ρώτησε πάλι. «Πότε φεύγομε;»

— «Ἀμέσως.»

— «Σὲ περιμένω ἔξω,» εἶπε ὁ Μιχαήλ. Καὶ ἔγῃκε.

(Στῆλο φύλλο τελιώνει).

Η. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΟΝΕΙΡΟ

Ἀπόψε πλάγιασα βαρὺς

Καὶ ἔυπνησα μὲ τὴν καρδιά χαρὰ γεμάτη.

Εἶδα πὼς γέννησα παιδί

καὶ τὸκανα ἀργάτη.

Νά μεγαλώσῃ τοῦ καιροῦ,

ἀργάματα τὰ κόπια μου νά σκίξῃ,

μὲ τὰ τραγούδια τοῦ γονιοῦ

τὴ λάσπη τοῦ φτυαριοῦ του νά σφουγγίξῃ...

Ν' ἀργίσῃ τὸ κορμί του ἢ δουλειά,

ἀπ' τὸν ἰδρὸ του ἢ γιὰ νά ποτιστῇ,

μὲ τὴ γυναῖκα του τὸ βράδι ἀγκαλιά,

νά κοιμηθῇ, νά μὴ σκεφτῇ...

Ἀπόψε πλάγιασα βαρὺς,

Καὶ ἔυπνησα μὲ τὴν καρδιά χαρὰ γεμάτη.

Εἶδα πὼς ἔκανα παιδί

ἀργάτη...

Πάτρα

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, αρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (β δρ. την τριμηνία).—Κανένας δέ γράφεται συντρομητής ἂν δὲν προπληρώσει τὴ συντρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο. — Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας διπλῆ τιμῆ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κιάσκια, καὶ στὶς επαρχίες σ' ὅλα τὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἑφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ. — ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΚΟΛΕΙΟ. — ΤΑ ΥΠΟΒΡΥΧΙΑ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΗ. — ΤΑ ΓΥΑΛΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΡΔΗ ΤΟΥΣ. 〰 〰 〰 〰

ΤΟΥΣ ἀπαντωὺς μπάτσους ποὺ φάγαμε τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὴν Τουρκιά, δὲν τοὺς τῆς δόσαμε πῖσω, μὰ δακωδῆσατε τοὺς σβῆσαμε. Τὰ ἀντρίκιο φέρισμο τῆς Κυβέρνησης ἀνάγκασε τὸν Γκαλήπ κι ὀλους τοὺς Ἐφέντηδες ποὺ βρισκονται στὴν Ἀθήνα νὰ μὴ κοιτάζονται νὰνεβαίνουν τὶς σνάλες τῶν Ἐκπαιδευτικῶν μας νὰ μᾶς βεβαιώνουνε γιὰ τὴ φιλία τῆς Τουρκίας καὶ γιὰ τὰ μελοζαχαρένια τῆς αἰσθήματα. Μερικὲς ἡλικίες τῆς ἐφεθρείας μας, καὶ ἡ Τουρκιά ἀμέσως ἄλλαξε γλώσσα καὶ φροσῖματα.

Νὰ μὴν τὰ κρύβουμε τὰ καλά. Ὁ κ. Βενιζέλος κέρδησε μιὰ νίκη σημαντικιά. Καὶ μόνο στραβὸς πρέπει νὰναι κανεὶς ἢ Χαιρόπουλος γιὰ νὰ μὴν τὴ βλέπει. Καὶ μόνο κακόπιστος ἢ Πῶπ πρέπει νὰναι γιὰ νὰ μὴ τὴν ὀμολογεῖ.

ΣΤΟ τελευταῖο φυλλάδιο τοῦ «Δελτίου τοῦ Ἐκπαιδ. Ὀμίλου» ποὺ βῆκε προχτὲς ὁ κ. Δελμούζος δημοσιεύει ἓνα σημαντικὸ καὶ πολυσέλιδο γράμμα γιὰ τὸ Ἀνώτερο Παιδευτικὸ τοῦ Βόλου, ποὺ κλείστηκε γιὰτὶ ἔτσι τὸ θέλησε ἓνας στενοκέφαλος δεσπότης κ' ἓνας πλαστογράφος ἐφημεριδατζής.

Τὸ γράμμα τοῦ κ. Δελμούζου ποὺ ἐπιγράφεται «Τὸ

κρυφὸ σχολεῖο» κ' εἶναι ἓνα εἶδος λογοδοσία ποὺ δίνει στὶς μαθήτρες του, τὸ διαβάσαμε μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ συγκίνηση. Μᾶς δείχνει πῶς δούλεψε ὁ ἄθρακος καὶ ποιὲς ἀντίδρασε βρῆκε στὴ δουλιὰ του. Μᾶς ξεσκεπάζει τὰ κρυφὰ ἐλατήρια ποὺ κινήσωνε τοὺς ἐχτροὺς τοῦ σχολεῖου του. Μᾶς ἔσολογιέται μὲ εὐκρινεία καὶ μὲ παληκοριά ὅλες τὶς ἰδέες του, ὅλες τὶς ἐλπίδες, ὅλες τὶς ἀπογοητεψὲς του. Μᾶς δείχνει τὴν παληκοριά ποὺδεῖξε σ'αὐτὴ τὴν περίσταση ὁ ἥρωας Ἐπὺργός τῆς Παιδείας. Μᾶς δείχνει τόσα καὶ τόσα πράματα περίεργα καὶ ἀπελπιστικὰ γιὰ τὸ πνευματικὸ σκοτάδι ποὺ βασιλεύει καὶ στὴν ἐπίσημη πολιτεία καὶ σ' ἓνα ἀρκετὰ ἀξιοσέβαστο μέρος τῆς κοινωνίας μας.

Λυπούμαστε ποὺ δὲ μᾶς περισσεῖει στὸ σημερινὸ φύλλο τόπος γιὰ νὰ δημοσιέψουμε μερικὰ χαρακτηριστικὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ γράμμα του. Ἴσως τὸ κάνουμε σὲ κατοπινὸ φύλλο.

ΓΙΑ τὸν ἐπίσκοπο Δημητριάδος ποὺ ξεφύτρωσε προστατῆς τῆς γλώσσας, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ Κούρτοβικ καὶ ἐνέργησε νὰ κλειστῆ τὸ σχολεῖο τοῦ Δελμούζου, διαβάσουμε τὰκόλουθα χρυσόλογα στὴ «Φωνὴ τοῦ Λόγου» (Ἔτος ΣΤ' ἀριθ. 138, 25 Σεπτ. 911, σελ. 2, στήλη 1):

«Ὁ Ἐπίσκοπος Δημητριάδος εἰς μίαν συνέντευξιν, ἣν ἔσχε κατὰ τὸ ἔτος 1908 μετὰ συντάκτου τῆς «Προόδου Κωνσταντινουπόλεως» («Πρόδος» 4 Ἰουλίου 1908) ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων εἶπε καὶ τὰ ἑξῆς: «τὸ χρέμα εἶνε τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀνθοῦσιν αἱ ἰδέαι !!» «χωρὶς παρὰ τίποτε δὲν γίνεται» «ἐγὼ, καὶ θέλω νὰ γραφῆ τοῦτο, τὸ ὁποῖον λέγω, διὰ νὰ γείνω ΔΕΣΠΟΤΗΣ ἔβαλα καὶ ἔτρεξαν καὶ ἔκοπαν καὶ ἔρρασαν τρεῖς Βουλευταὶ! τῶν ὁποῖων ἡ ἐνέργεια εἰς παρομοίας περιστάσεις ἐμπορεῖ νὰ παρομοιωθῆ μὲ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν ὑποβρυχίων ἐν καιρῷ ναυμαχίας» «τοιούτου εἶδους ὑποβρυχία ἀπὸ τρεῖα τέσσαρα ἔχει κάθε ἐπίσκοπος !!»

Ἡ σκηνὴ σ' ἓνα θεατρεῖο τοῦ Ἀττικοῦ θεάτρου. Τετράδη πρωί, κοντὰ τὸ μεσημέρι. Ἡ ὑπέροχη Μαρίκα προβάρει πάνου στὴ σκηνὴ τὴν «Ἠλέκτρα». Στὸ θεατρεῖο μέσα ὁ Νουμάς καὶ ὁ Παναθηναῖος. Κρατοῦν κ' οἱ δυὸ στά χέρια τους τυπογραφικὰ δοκίμια. Βγάζει ὁ ἓνας τὰ γυαλιὰ του ἀπὸ τὴν τσέπη του, τὰ καθαρίζει μὲ τὸ μαντήλι, τὰ κολλᾷε στὴ μύτη του καὶ ἀρχινᾷε νὰ διορθώνει μὲ μολύβι. Κι ὁ ἄλλος τὸ ἴδιο. Κοιτάζονται χαμογελάντας.

— Γυαλιὰ φόρσες;

— Καὶ σὺ;

— Νά, τὸ μόνο θετικὸ κέρδος τῆς δουλειᾶς μας!...

Βγῆκε τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ

ΙΔΑ

“ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ,”

καὶ πουλιέται δυὸ δραχμὲς στὸ γραφεῖο τοῦ «ΝΟΥΜΑ». Στὸ ἐξωτερικὸ στέλνεται μὲ φρ. 2,25,

ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

Φωτιά της τέχνης, φωτιά ψυχής είναι τὰ δυὸ της μάτια· γεμάτα ποίηση καὶ ζωὴ. Εἶναι ξεχειλισμα κάποιας δυνάμεις, κάποιου μυστηρίου ἢ ἀρχῆς. Κάποιο αἰνίγμα σταματημένο στὴ ματιά της σκεπάζεται μὲ περίσσια περιφάνεια ἕναν κόσμον δυνατὸ, ἄπειρο, ἀφάνταστο, μὰ ζωὴ ἀτέλειωτη, γεμάτη πάθη. Τὸν σκεπάζεται περὶφανα κ' αἰνιγματικὰ σοῦ λέει: Σὰν εἶσαι ἄξιος νοιώσε τὸν!

Ἡ μεγάλη τέχνη εἶναι ἀλάκαιρη σαρκωμένη στὴν ὑπέροχη αὐτὴ καλλιτέχνηδα· ὅπως ὁ καλλιτέχνης ποῦ ζωντανεύοντας ἕνα μάρμαρο, σαρκώνει σ' αὐτὸ τὴν ἴδια του τὴ δύναμη.

Πιστὴ ἔρευνα στὸ βωμὸ τῆς τέχνης γονατισμένη στέκει μπροστά του πάντα. Τότε σ' ἀφίνει νὰ νοιώσεις τὴ μεγάλῃ της δύναμη, τὴν τελειότητά της.

Ὁ πόνος, ἡ χαρὰ, ὁ ἔρωτας, τὸ μῖσος, τὸ γέλιο, τὸ παράπονο, βρίσκουν ἐξιδανικευμένη τὴν ἀπόδοσή τους στὴν ἔκφρασή της, καὶ μ' ὅλο τὸ πλάτος του ξεχειλίζει βαθειὰ της τὸ κάθε πάθος.

Ἡ Κοτοπούλη δὲν ὑποκρίνεται· ἡ ἡρωίδα κάθε δράματος εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια. Ὁ πόνος τῆς ἡρωίδας εἶναι πόνος δικός της. Κ' οἱ λέξεις τοῦ συγγραφέα εἶναι δικὰ της λόγια, ποῦ στὴ βαρειά μελωδικὴ φωνὴ της βρίσκουνε τὸ χρωματισμὸ τοῦ κάθε αἰσθημάτων.

Ποιὸς δὲν τὴν εἶδε νὰ ζωντανεύῃ τέλεια τὴν Ἰφιγένεια, καὶ ποιὸς δὲν πίστεψε κείνη τὴ στιγμὴ πὼς βρίσκεται στοὺς πεθαμένους κόσμους, στὰ παλιὰ τὰ χρόνια;

Ἡ δ. Κοτοπούλη εἶναι ἡ ἰδανικὴ τεχνίτρια τῆς σιγῆς.

Ὅλοι τὴν ξέρουμε καὶ ὅλοι τὴ θαμάζουμε· σ' ὅλους μας χάρισε τὴν ἀνατριχίλα καὶ τὴν ἱερὴ συγκίνηση τῆς μεγάλῃς τέχνης καὶ μᾶς πῆρε σ' ἀντάλλαγμα ἕνα κομμάτι τῆς καρδιάς μας ἀγάπη καὶ δλόκληρη γεμάτη θαυμασμό.

Οἱ περιστάσεις τοῦ σημερινοῦ μας θεάτρου μᾶς κρουοῦνε μακρὰ τὴν ἀπόλαυση νὰ βλέπουμε τὴν καλλιτέχνηδα στὸ ἔγῳ της. Πολὸν σπάνια τὴ βλέπουμε τραγωδὸ τὴ δ. Κοτοπούλη, ἐκεῖ ποῦ ἀγκυλιάζει τὸ τέλειο τῆς τέχνης καὶ μᾶς δείχνει ἀλάκαιρη τὴ δύναμή της. Ὡστόσο θὰ τὴ δοῦμε τέτοια, μεθαῦριο στὴν τιμητικὴ της. Διάλεξε ἕνα τέλειο ἔργο, τὴν «Ἡλέκτρα» αὐτὸ τὸ διάλεγμὸ μοιάζει μὲ μιὰ δυνατὴ διαμαρτυρία τῆς τέχνης της, ποῦ τὰ ἑλαφρὰ ἔργα ζητήσανε νὰ τὴν παρασύρουν. Μὰ ἡ δύναμη τῆς Κοτοπούλη εἶναι μεγάλῃ καὶ περὶφανε· βαθειὰ της μένει ἀλύγιστη σὲ ρόλους ἀταίριαστους μὰ γονατίζει σαίροντας μπροστὰ στὴ μεγάλη Τέχνη.

Τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ δίνει τὴν τιμητικὴ της μὲ τὸ ὑπέροχο ἔργο τοῦ Χόφμανσταλ, τὴν «Ἡλέκτρα». Ἔτσι, μᾶς ἐτοιμάζει μιὰ ἀληθινὴ εὐτυχία. Θὰ τὴν ξαναδοῦμε ὑπέροχη τραγωδὸ καὶ μάλιστα στὴν «Ἡλέκτρα».

Ὁλόκληρη τὴ γεμάτη πάθη ζωὴ της, ποῦ τὴν κρύβει βαθειὰ της, θὰ τὴν ἀρῆσει νὰ ξεχειλίσει δλό-τελα. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ ξεχειλισμα, στὸ μέταλο τῆς φωνῆς της πῶχει κάποιον θέλιγτρο καὶ ἄγρια γιγνεὶα καὶ στὴ φωτιά τῶν ματιῶν της θὰ δοῦμε ξαναγεννημένη τὴν «Ἡλέκτρα» τὴν ἀληθινή.

Τὸ τέλειο τῆς Τέχνης θὰ τὸ δοῦμε τότε ὀλοφάνερα σαρκωμένο σ' αὐτὴν.

ΑΙΜΙΛΙΑ Μ. ΚΑΡΑΒΙΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΗΛΕΚΤΡΑ,, ΤΟΥ ΧΟΦΜΑΝΣΤΑΛ. — Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ Β' ΠΡΑΞΗΣ: ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΑ.

ΧΡΥΣΟΘ. (ἀνασηκωμένη). Πεθαμένος στὰ ξένα! νεκρός! θαμένος στὸν ξένον τόπο. Σκοτωμένος καὶ πατημένος ἀπ' τ' ἄλογά του! Ἄχ, ἀγνώριστο τὸ πρόσωπό του, λένε! Δὲν τὸ εἶδαμε ποτὲ τὸ πρόσωπό του! Ἄμα τονὲ φανταζόμαστε, τονὲ φανταζόμαστε παιδί. Κ' εἶτανε μεγάλος. Νὰ μὴ μᾶς πέθῃσε στὸ θάνατό του! Δὲν μπόρεσα νὰ τοῦς ρωτήσω, στεκόντανε ὄλοι δλόγυρα. Ἡλέκτρα, πρέπει νὰ πάμε νὰ μιλήσουμε μὲ τοῦς ἀνθρώπους.

ΗΛΕΚ. (μόνη της). Τώρα πρέπει νὰ τὸ κάμουμε μεις.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἡλέκτρα, πάμε κεῖ. Εἶναι δυὸ, ἕνας γέρος κ' ἕνας πολὺ νεώτερος· ἅμα μάθουν πὼς ἐμεῖς εἴμαστε οἱ ἀδερφές, οἱ μαῦρες ἀδερφές, θὰ μᾶς τὰ ποῦνε ὄλα.

ΗΛΕΚ. Τί ὄφελει νὰ μάθουμε περισσότερα; Ξέρουμε πὼς εἶναι πεθαμένος.

ΧΡΥΣΟΘ. Νὰ μὴ μᾶς φέρουνε οὔτε λίγες τρίχες ἀπὸ τὰ μαλλιά του, οὔτε λίγες τρίχες! Σὰ νὰ μὴν εἴμαστε στὸν κόσμον πιά, ἐμεῖς τὰ δυὸ κορίτσια.

ΗΛΕΚ. Γι' αὐτὸ πρέπει τώρα νὰ δεῖξουμε πὼς εἴμαστε.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἡλέκτρα!

ΗΛΕΚ. Ἐμεῖς! Ἐμεῖς οἱ δυὸ πρέπει νὰ τὸ κάμουμε.

ΧΡΥΣΟΘ. Τί, Ἡλέκτρα;

ΗΛΕΚ. Καλύτερα σήμερα, καλύτερα αὐτὴ τὴ νόχτα.

ΧΡΥΣΟΘ. Τί, ἀδερφή;

ΗΑΕΚ. Τί; Τὸ ἔργο ποῦ ἔπενε ἀπάνω μας, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ ἐκεῖνος νάρθει καὶ ἀφοῦ δὲν πρέπει νὰ μείνει ἀτέλειωτο.

ΧΡΥΣΟΘ. Ποιὸ ἔργο;

ΗΑΕΚ. Πρέπει νὰ πάμε σὺ καὶ γὼ καὶ νὰ σκοτώσουμε τὴ γυναίκα καὶ τὸν ἄντρα τῆς.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἀδερφή, μιλεῖς γιὰ τὴ μητέρα;

ΗΑΕΚ. Γι' αὐτὴ καὶ γιὰ κείνον. Χωρὶς ἀργοπορία πρέπει νὰ γίνει.

(Ἡ Χρυσόθεμη μένει ἄφωνη).

ΗΑΕΚ. Σώπα! Ἀγία δὲν πρέπει δὲν πρέπει ἄλλος στοχασμός, πὰρὰ μονάχα: πῶς; Πῶς νὰ τὸ κάμουμε;

ΧΡΥΣΟΘ. Ἐγὼ;

ΗΑΕΚ. Ναί. Σὺ καὶ γὼ. Ποιὸς ἄλλος; Ἐχει ὁ πατέρας μας ἄλλα παιδιά, ποῦ νᾶναι κάπου ἐδῶ κρυμμένα κι' ἔτοιμα νὰ μᾶς βοηθήσουν; Δὲν τὸ ξέρω νᾶχει.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἐμεῖς οἱ δυὸ νὰ πάμε; Ἐμεῖς; Ἐμεῖς οἱ δυὸ; Μὲ τὰ δυὸ μας χέρια;

ΗΑΕΚ. Ἄφησε τα αὐτὰ σὲ μένα.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἄν εἶχες κάνε ἓνα μαχαίρι.

ΗΑΕΚ. Μαχαίρι;

ΧΡΥΣΟΘ. Ἡ ἓνα πελέκι.

ΗΑΕΚ. Πελέκι; Τὸ πελέκι, τὸ πελέκι ποῦ σκοτώσαν τὸν πατέρα.

ΧΡΥΣΟΘ. Φριχτό! Τῶχεις ἀκόμα;

ΗΑΕΚ. Τῶχα φυλαγμένο γιὰ τὸν ἀδερφό. Τώρα πρέπει νὰ παίξουμε μεῖς.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἐσὺ; Αὐτὸ τὸ χέρι θὰ σκοτώσῃ τὸν Ἀἴγιστο;

ΗΑΕΚ. Πρῶτ' αὐτόν, ἔπειτα ἐκείνη. Πρῶτα αὐτὴ, ἔπειτα ἐκείνον. Ἀδιάφορο.

ΧΡΥΣΟΘ. Φεθούμαι. Σὰ νᾶχασες τὰ λογικά.

ΗΑΕΚ. Δὲν κοιμάται κανεὶς ξῆω ἀπὸ τὴν κἀμαρὰ τους.

ΧΡΥΣΟΘ. Νὰ τὴ σκοτώσουμε στὸν ὕπνο καὶ νὰ ζήσουμε μεῖς ἔπειτα!

ΗΑΕΚ. Εἶναι γι' αὐτόν καὶ ὄχι γιὰ μᾶς ὁ λόγος.

ΧΡΥΣΟΘ. Νὰρχόσουνα στὸ νοῦ σου νᾶβλεπες τὴν τρέλλα!

ΗΑΕΚ. Ὁ κοιμισμένος εἶναι θῦμα δεμένο. Ἄν δὲν κοιμόντανε μαζί, θὰ τὸ τελείωνα μονάχη. Τώρα ὅμως χρειάζεσαι καὶ σὺ.

ΧΡΥΣΟΘ. (μὲ ἀρνητικὴ χειρονομία). Ἡλέκτρα!

ΗΑΕΚ. Ναί σὺ! Γιατὶ εἶσαι δυνατὴ! Τί δυνατὴ ποῦ εἶσαι! Οἱ παρθενικὲς σου νύχτες σὲ κάμανε δυνατὴ! Τί λιγερή, τί λυγιστὴ ποῦ εἶναι ἡ μέση σου! Μπορεῖς νὰ περάσεις ἀπὸ κάθε χαραμάδα, νὰ πηδήσεις ἀπὸ τὸ παράθυρο! Γιὰ νὰ δοκιμάσῃς τὰ μπράτσα σου! Τί δροσερά, τί δυνατὰ ποῦ εἶναι! Καθὼς

μὲ σπρώχνεις νοιώθω τὴ δύναμή τους. Ὅ,τι πιᾶσεις μπορεῖς νὰ τὸ συντρίψεις. Μποροῦσες νὰ σφίξεις μὲ τὰ μπράτσα σου ἐμένα ἢ ἓναν ἄντρα, ἀπάνω στὰ δροσερά, σφιχτὰ σου στήθη τόσο, ὥστε νὰ μᾶς πνίξεις. Παντοῦ ἀπάνω σου ἔχεις τόση δύναμη! Ἄναθρῶζει σὰ δροσερὸ νερὸ ἀπὸ τὸ βράχο. Τρέχει μὲ τὰ μαλλιά σου ἀπάνω στὶς δυνατές σου πλάτες!

ΧΡΥΣΟΘ. Ἄφησέ με!

ΗΑΕΚ. Ὅχι: δὲ σ' ἀφίνω! (Τὴν κρατεῖ). Ἄγκαλιάζω τὸ κορμί σου μὲ τὰ θλιβερά μου, τὰ χαμνὰ μου χέρια. Ὅπως ἀντιστέκεσαι, δένεις πιὸ σφιχτὰ τὸν κόμπο, θέλω νὰ τυλιχτῶ τριγύρω σου, νὰ βυθίσω μέσα σου τίς ρίζες μου καὶ νὰ μπολιάσω μὲ τὴ θέλησή μου τὸ αἷμα σου!

ΧΡΥΣΟΘ. Ἄφησέ με! (πηγαίνει πέρα δυὸ τρία βήματα).

ΗΑΕΚ. (τρέχει ἄγρια κοντὰ τῆς, τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ φῶρομα). Ὅχι!

ΧΡΥΣΟΘ. Ἡλέκτρα! Ἄφησέ με!

ΗΑΕΚ. Δὲ σ' ἀφίνω. Ἄς μείνουμε σμιχτὲς ἐδῶ, ὅσο ποῦ τὸ μαχαίρι, ποῦ θὰ χωρίσῃ τὸ κορμί μου ἀπὸ τὸ δικό σου νὰ μᾶς δώσει κιόλας τὸ θάνατο, γιατί τώρα εἴμαστε μεῖς μονάχες σ' αὐτὸ τὸν κόσμο.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἄκου με, Ἡλέκτρα! Εἶσαι τόσο φρόνιμη. Ἄς φύγουμε ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι, ἄς φύγουμε μακριά.

ΗΑΕΚ. Εἶσαι ὀλη δύναμη, ἔχεις νεῦρα σὰν πουλάρι, τὰ πόδια σου εἶναι λιγνά, εὐκόλα τὰ τυλίγω μὲ τὰ μπράτσα μου σὰ μὲ σκονί. Μὲσ' ἀπὸ τὴ δροσὰ τοῦ δέρματός σου, νοιώθω τὸ αἷμα τὸ θερμό, μὲ τὰ μάγουλά μου νοιώθω τὸ χνοῦδι ἐδῶ στὰ νιά σου μπράτσα. Εἶσαι σὰν τὸν καρπὸν τὴν ὥρα ποῦ ὠριμάζει. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ μπρὸς θέλω νὰ εἶμαι ἡ ἀδερφή σου, ἔτσι ὅπως δὲν εἶμουν ποτὲ ἡ ἀδερφή σου· θὰ κάθουμαι μὲ σὲ στὴν κἀμαρὰ σου καὶ θὰ περιμένω τὸν ἀρραδωνιαστικό σου, θὰ σὲ ἀλείψω μῦρα γι' αὐτόν καὶ στὸ εὐωδιασμένο τὸ λουτρὸ θὰ μοῦ κολυμπᾶς σὰν κύκνος νιὸς καὶ θὰ κρύβεις τὸ κεφάλι σου στὸ στήθος μου, πρὶν ἐκεῖνος μὲ μπράτσα δυνατὰ σὲ σύρει, πυρωμένη σὰ λαμπάδα κάτω ἀπὸ τὸ πέπλο, στὴ νυφικὴ τὴν κλίνη.

ΧΡΥΣΟΘ. (κλείνει τὰ μάτια). Ὅχι, ἀδερφή, ὄχι. Μὴν προφέρεις τέτοιο λόγο μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

ΗΑΕΚ. Ὡ ναί, ἀπὸ τὴν ἡμέρα τούτῃ σοῦ εἶμαι πολὺ περισσότερο ἀπὸ ἀδερφή. Θὰ σὲ δουλέψω σὰ σκλάβο σου. Ὅταν ἀρρωσταίνεις θὰ παραστέκω μέρα νύχτα στὴν κλίνη σου, θὰ σὲ ἀερῶ, θὰ σοῦ φέρνω δροσερὸ νερὸ κι ἄμα ἔξαφνα θὰ γείρει στὴ γυμνὴ ἀγκαλιά σου ἓνα πλάσμα ζωντανὸ καθὼς θὰ σὲ τρομάξει, ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ σηκώσω ἐπάνω, τόσο ψηλά!

ώστε τὸ χαμόγελό του ἀπὸ ψηλά νὰ πέσει μέσα στὰ πιάτα βαθιά, τὰ πιάτα κρυφὰ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς σου κ' ἔτσι νὰ λιώσει μέσα ἐκεῖ ἢ στερνῆ, ἢ παγερῆ ἢ φρίκη μπροστὰ στὸν ἥλιο αὐτὸν καὶ νὰ μπορεῖς νὰ κλάψεις δάκρυα ἰλαρά.

ΧΡΥΣΟΘ. ὦ! φέρε με μακριὰ ἀπὸ ἐδῶ! Πεθαίνω μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι!

ΗΛΕΚ. (πέφτει στὰ γόνατά της). Τὸ στόμα σου εἶναι ὥρατο σὰν ἀνοίξει γιὰ νὰ θυμώσει! Ἀπὸ τὸ ἄγγυό τὸ δυνατὸ σου πρέπει νὰ πεταχτεῖ σπιθηριστὴ μὴ τρομερῆ κραυγῆ, τρομερῆ σὰν τὴν κραυγῆ τῆς θεᾶς τοῦ θανάτου! Ὅταν κανένας κοιτάται ἔτσι κάτωθι σου, ὅπως τώρα ἐγώ: ὅταν ξυπνᾷ ξάφνω κανεὶς καὶ σὲ βρίσκει σὰν τοῦ θανάτου τῆ θεᾶ ἀπὸ πάνω του! Ὅταν κοιτάται κανεὶς δεμένος κάτωθι σου καὶ κοιτάζει πρὸς ἐσένα ἀπάνω, κοιτάζει μὲ χαμένα μάτια τὸ λιγνὸ κορμί σου, καθὼς ὁ ναυαγὸς κοιτᾷ τὸ βράχο πρὶν νὰ ξεψυχήσει.

ΧΡΥΣΟΘ. ὦ πῶς μιλεῖς!

ΗΛΕΚ. Πρὶν φύγεις ἀπὸ αὐτὸ τὸ σπίτι κ. ἀπὸ μένα, πρέπει νὰ τὸ κάμεις.

(Ἡ ΧΡΥΣΟΘΕΜΗ κἀνὶ θέλει νὰ πεῖ).

ΗΛΕΚ. (τῆς βουλῶνει τὸ στόμα). Δὲ σὲ φέρνει ἔξω ἀπὸ ἐδῶ ἄλλος δρόμος ἀπὸ τοῦτον. Δὲ σὲ ἀφίνω πρὶν μοῦ τῶρικστεῖς ἐδῶ στόμα μὲ στόμα πῶς θὰ τὸ κάμεις.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἄφησέ με!

ΗΛΕΚ. Ὁρκίσου μου πῶς αὐτὴ τῆ νύχτα θάρσεις στὴν ἄκρη τῆς σκάλας, ὅταν ἡσυχάσουν ὄλοι.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἄφησέ με!

ΗΛΕΚ. (τὴν κρατεῖ). Κόρη, μὴν ἀστειεύεσαι! Δὲ θὰ μείνει σταλαματιὰ αἶμα κολλημένο στὸ κορμί σου. Γοργὰ γλυστράς ἀπὸ τὸ ματωμένο φόρεμα, μὲ καθαρὸ κορμί στὸ νυφικὸ πουκάμισο.

ΧΡΥΣΟΘ. Ἄφησέ με!

ΗΛΕΚ. Τόσο δειλὴ μὴν εἶσαι! Ὅση φρίκη νικᾷς τώρα, θὰ σοῦ πληρωθεῖ μὲ φρίκη εὐδαιμονίας κάθε νύχτα.

ΧΡΥΣΟΘ. Δὲν μπορῶ!

ΗΛΕΚ. Πές πῶς θάρθεις!

ΧΡΥΣΟΘ. Δὲν μπορῶ.

ΗΛΕΚ. (πέφτει χάμω). Δές, κοίτουμαι μπρὸς σου, φίλῳ τὰ πόδια σου!

ΧΡΥΣΟΘ. (πηδώντας στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ). Δὲν μπορῶ.

ΗΛΕΚ. Καταραμένη! (μένει μόνη καὶ μὲ ἄγρια ἀπόφαση λέει:) Μονάχη μου λοιπόν!

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ παιδαγωγός, μὲ τις καλύτερες συστάσεις, εἰδικὸς γιὰ μικρὰ παιδιά, ζητᾷ ιδιαίτερα μαθήματα σὲ οἰκογένειες ποὺ θέλουν νὰ μορφώσουν τὰ παιδιά τους φυσικὰ καὶ ἀνθρωπινὰ. Πληροφορίες στὸ γραφεῖο μας.

Ο ΑΡΗΓΙΑΝΟΣ (*)

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ (σβησμένη).
Ἄρηγιανε!... Ἄρηγιανε!...

Ἡ ΓΡΙΑ. Καλότυχο βασιλόπουλο!...

Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ (κλαιόντας). Δὲν ἐμαρράθηκα οἱ καημοὶ μου. Τ' εἶναι τὸ πού τῆ δύναμη τοὺς δίνει....

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ (πιο ζοφερῆ).
Ἄρηγιανε! Ἄρηγιανε!

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΑΡΗΓΙΑΝΟΥ.

Ἡ ποῦλια γέρνει! ἡ νύχτα πάει!
Ποῖα ἀγῆ οὐ λίγο ξεμερώνει;
πῶς κελαιδαίει ἔτσι τὸ ἀηδόνι;
τὸ ρόδο πῶς χαμογελαίει;
σὲ ποῖα λατάρια δὲν εἶν' ποῖοι;
ποῖα νιότη εἶναι ποῦ δὲ νικίει...

Ἡ ΦΩΝΗ. Ἄρηγιανε! Χρυσὸ μου Ἄρηγιανε!
Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ. Κλάψτε λαγκάδια γαλανὰ! Μπετένια ποῦ σὰς ἤσκιαζεν ἡ χάρη του, ἔρημα μπετένια κατάμονα! ὦ καρδιά μου! ὦ καρδιά μου!.....
(πέφτει μὲ λυγμοὺς στὸ ντιβάνι).

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ.

Δὲν εἶν' κρυμμένο πουθενὰ
τὸ μυστικὸ ποῦ ἔχει ἡ ζωὴ.
Τοῦ Ὀκεανοῦ κάτω ἢ βοῆ
τοῦ ὄνειρου κρύβει τὴν πνοὴ
μὰ ἡ νιότη ἀφόβητα περνάει!

ΤΟ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟ (μπαιίνοντας στὴν κίμερα ὄχρῳ). Ἄρηγιανε!... Ἄρηγιανε!... Ποῦσαι! Ἄρηγιανε!...

Ἡ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Παιδί μου...

Ἡ ΓΡΙΑ. Καλότυχο βασιλόπουλο!...

Ὁ ΑΡΗΓΙΑΝΟΣ (μπαιίνοντας)...

ΤΟ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟ. Ἄρηγιανε; ἐδῶ εἶσαι;
(πέφτει στὴν ἀγκαλιά του).

Ἡ ΓΡΙΑ (στὴ βασίλισσα δείχοντας τὸν Ἄρηγιανο). Ὁ σωτήρας του ἀφέντισα...

Ἡ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Εὐλογημένο τῆνομά του!...

Ὁ ΒΕΖΙΡΗΣ. (εἶναι πάντα βυθισμένος στοὺς λυγμοὺς).

ΕΝΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ. Ὁρα καλὴ πατριώτη.

ΑΛΛΟΣ. Γιὰ σου τί χαμπέρια;

Ὁ Α'. Ἐρχομαι ἀπὸ τὴ χώρα· μὴν τὰ ρωτᾷς, μαθές. Πήγαίνα, ποῦ λές, στὰ χέρια μου τὸ μπεςκέσι—δυσὸ γαλοποῦλες, μὲ συμπάθειο—τοῦ δικηγόρου μου. Καὶ ποῦ λές, οἱ δικηγόροι στὰ χέρια σὲ πρὶν—

(*) Κοίταξε ἀριθ. 443, 444, 445, 446, 447 καὶ 448.

τοκοιτώνε, μαθές. Τοῦ πᾶς τίποτες, σοῦ τονέ λέει τὸ λόγο.

‘Ο Β’. Καλὸ χαμπέρι ὡστόσο. Ἐφτοῦνο εἴτανε οὐλο οὐλο;

‘Ο Γ’. Γιά σας, τᾶδέρφια.

‘Ο Α’. Καλὸ στο. Ὅχι, μαθές. Ὁ ψεύδορκος ὁ γείτονάς μου μοῦ ἔκαμε μήνυση, γιατί πού λές, λέει σώνει καὶ καλὰ γιόμισα τὸ σακί μου ἀπὸ τὸ σωρό του ἄχερο. Ἄχερο νὰ γίνε, μαθές. Πάενα, τᾶδέρφι, ἴσα μὲ τὸ μπεσκέσι μου στὴ χώρα. Καλὸ στον, μοῦ λέει ἕνας, τί χαμπέρια, κουμπάρε; Καλὰ, κουμπάρε. Τί ἄλλο ἀπὸ τὸ χωριό; Τί νᾶν τοῦ πεις τᾶδέρφι; Τοῦπα γιὰ τὸ καματερό τοῦ κουμπάρου πὸν φόφησε καὶ τῶσαξε νᾶν τὸ πολήσει καὶ τὸ μυρίστηκε ὁ κόσμος καὶ δὲν ἀγόρασε. Καὶ τί πουλεῖς; μοῦ κάνει. Δὲν πουλάω, τοῦ λέω, μπεσκέσι τὰ πᾶω στὸ δικηγόρο, μαθές, γιατί πού λές, ὁ γείτονάς μου ὁ ψεύδορκος μᾶθάνησε, πού λέει ὁ λόγος, πὼς γιόμισα τὸ σακί μου ἀπὸ τᾶχερό του μαθές. Ἄχερο νὰ γίνε. Μπά, μοῦ κάνει· καὶ τί μπορεῖ ὁ δικηγόρος νὰ σοῦ κάνει; ἐμένα νὰ τὰ δώκεις. Καὶ τί σαι, κουμπάρε; Εἶμαι λέει; ἐ δικαστής, εἶμαι ὁ ρενοδίκης, νὰ ποῦμε. Νά, κεὶ κάθουμαι. Ἀπάνου σὲ μένα κ’ ἔνοια σου. Πάγαίνά τα σπῆτι μου κ’ ἔνοια σου! Καὶ τὰ πῆα, τᾶδέρφι...

‘Ο Γ’. Λὲς νὰ εἴτανε ἀληθινὰ ὁ ρενοδίκης;

‘Ο Α’. Χαμπέρι δὲν παίρνεις καντοῦκι. Ἄμ ποῖς ἀκουμπέτι εἴτανε; στραβὸ μ’ ἔχεις νὰ μὴ ξετάζω καὶ νὰ μάθω...

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Γιά σας, τᾶδέρφια.

ΟΙ ΑΛΛΟΙ (μὲ σεβισμὸ). Καλὸ στὸν κύριο δάσκαλο.

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ἀπὸ τὴ χώρα ἔρχεσαι;

‘Ο Α’. Νάσκε.

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Τί ἀκουσε; γιὰ τὸ βασιλόπουλο;

‘Ο Α’. Γιά τί;

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Γιά τὸ βασιλόπλο. Γιά τὸ βασιλιά, μαθές.

‘Ο Α’. Δὲν τὸ ξέρω ἐφτοῦνο τὸ πρᾶμα...Τ’ εἶναι;

‘Ο Γ’. Τί λές μωρέ; Δὲν ξέρεις τὸ βασιλιά;

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. Ὅσκει! Τί θὰ πεῖ βασιλιάς;

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Βασιλιάς μωρὲ εἶναι ὁ ἄρχοντάς μας. Νά, μαθές νὰ πεις ὁ πάρεδρος. Τὸν ξέριτε τὸ πάρεδρο. Ἐ, ὁ πάρεδρος τῶν παρέδρων, νὰ ποῦμε. Γιατί δουλεύεις, μωρὲ ἐσύ; γιὰ τὸ βασιλιά; γιατί πᾶς στρατιώτης;

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. Ἐγὼ δὲν πῆγα.

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ὅγιος πῆε; γιὰ ποιόνε πῆε; γιὰ τὸ βασιλιά. Ὅ,τι κάνουμε, γιὰ τὸ βασιλιά τὸ κάνουμε· κ’ ἐκεῖς μᾶς δίνει τὴ βοήθεια του. Ἄ δὲν εἶ-

τανε βασιλιάς, μωρὲ, θάχες ἐσὺ χωράφι κ’ ἐκεῖνος τὰ γίδια του; ἔ;...

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. Ὅρ’ τί λές κύρ δάσκαλε!

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ἐτσι μαθές. Καὶ δὲν ξέριτε τὸ βασιλιά. Ἄκους ἐκεῖ...

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. Ποῦ νᾶν τὰ ξέριμε ἐμεῖς ἐφτοῦνα, κύρ δάσκαλε! Ἐμεῖς δὲν ξέριμε γράμματα. Καὶ τί λοῖς εἶναι ὁ βασιλιάς;

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Νά, τί λοῖς. Εἶναι σὸν τὸν Ἥλιο στρογγυλὸς μὰ μεγαλῆτερος καὶ φωτᾶει πῶς πολῦτερο ἀπὸ τὸν Ἥλιο καὶ δὲ σβῆνει τὴ νύχτα, μαθές...

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. Τὸν εἶδες τοῦ λόου σου κύρ δάσκαλε;

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ὅσκει. Ἄκουστὰ τῶχω κ’ ἐγὼ. Ὅσες βολὲς πῆα στὴ χώρα, οὐλο κοίταξα νᾶν τονέ ἴδω καὶ δὲν τὸν εἶδα ποτέ; τὴν ἄλλη βολὰ πὸν εἶμουνα ρώτησα ἔνανε καὶ μοῦπε. «Ὁ βασιλιάς; ἔ! τὸ βασιλόπουλο τῶχουνε κλειδωμένο» κ’ ἕνας ἄλλος πετάχτηκε· «δάγκωσε τὴ γλώσσα σου, τοῦ εἶπε· τὸ βασιλόπλο δὲν μπορεῖ, εἶναι κοιτάμενο».

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. Μπά; Ἄρωσταίνε κ’ ἐδάφτο;

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ὅς φαίνεσται. Κ’ ἐσὺ κουλούκι πᾶς κ’ ἔρχεσαι στὴ χώρα καὶ χαμπέρι δὲν παίρνεις.

‘Ο Α’. Ἐγὼ κύρ δάσκαλε, εἶμαι νοικοκύρης ἄθρωπος, κοιτάω τὸ νιτερέσο μου.

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ἐτσι μαθές..... ρωτᾶνε γρουσοῦζι καὶ γιὰ τὸ βασιλιά τους.

‘Ο Β’. Τί λές, κύρ δάσκαλε;

‘Ο Γ’. Καὶ πού τὸν ξέρει ἐφτοῦνος τὸ βασιλιά, κύρ δάσκαλε;

‘Ο Δ’. Σὰ θέλει Ἥλιο, νά, κοτζᾶμι Ἥλιος κεὶ πάνου.

Ἡ ΓΡΙΑ. Καλὸ νᾶχατε, παιδιὰ μου.

ΟΙ ΑΛΛΟΙ. Ὅρὲ καλὸ στὴ σταθρομάνα.

Ἡ ΓΡΙΑ. Ποῦναι τὸ κονάκι τοῦ κύρ δάσκαλου, παιδιὰ μου;

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Ἐγὼ ἔμαι γριά.

Ἡ ΓΡΙΑ. Μπά, καλὸ νᾶχεις, παιδί μου. Μοῦπανε ἀπὸ τὴ χώρα νὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ σὲ περικαλέσω νὰ πεις στὰ παιδιὰ πὼς ὁ βασιλιάς τους γίνηκε καλὰ.

‘Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ. Δόξα ὁ Θεός!

Ἡ ΓΡΙΑ. Ἄκουσε ὁ Θεός τὰ παρακάλια τους καὶ τὸν ἔκαμε καλὰ.

ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ. Ἀλήθεια, σταθρομάνα;

Ἡ ΓΡΙΑ. Νάσκε, παιδιὰ μου. Φτάσανε στὴ χώρα οἱ κλάφες σας πὸν εἴτανε ἄρωστος κι ὄλο τῶλεγε: πὼς μ’ ἀγαπᾶνε στὰ βιλαιτία μου, πὼς μ’ ἀγαπᾶνε! Κ’ ἤξερα πὸν παρακαλάγατε τὸ θεὸ καὶ κατέθηκε ἄγγελος Κυρίου καὶ τοῦφρε τὴν υγιεία του! Νά πὼς σᾶς τὴ χρωστᾶει τὴ ζωὴ του, παιδιὰ μου.

ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ. Για σου, σταβρομάνα.

Ἡ ΓΡΙΑ. Θὰ τὸν ἰδεῖτε κιάλας, παιδιὰ μου...
Θάρθει στὸ χωριό. Θὰ σὰς τάξει χίλια καλὰ γιὰ τὴν
ἀγάπη σας.

ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ. Καλῶς νάρθει, γριά...

Ὁ ΛΑΣΚΑΛΟΣ. Πότες θάρθει;

Ἡ ΓΡΙΑ. Αὔριο μεθαύριο.

ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ. Κ' εἶναι σὺν τὸν ἥλιο, γριά, δὲν
εἶναι;

Ἡ ΓΡΙΑ. Ὁ βασιλιάς; ὄχι παιδιὰ μου. Εἶναι
ἕνας ἄντρας γιομάτος νά, τόσος ψηλὸς ἴσα μ' ἐκεῖ.
Τόσο χοντρός· μὲ κάτι μάτια τόσα μ' ἕνα στόμα τό-
σο, ποῦ ἔλο χρυσὰ λόγια λέει. Θὰ τὸν ἰδεῖτε, παιδιὰ
μου, θὰ τὸν ἰδεῖτε. Θάρθει καὶ θὰ σὰς τάξει χίλια
καλὰ. Νὰ πέσετε νὰ τονὲ προσκυνεῖστε, τὰκοῦτε.
Νά, ἔτσι (τοὺς κάνει τὸ σκῆμα). Κάμετέ το κ' ἐσεῖς...
(οἱ χωρικοὶ καὶ ὁ δάσκαλος τὸ κάνουν).

Ἡ ΓΡΙΑ. Ἐτσι σὲ καλὸ σας (τοὺς κάνει χειρονο-
μίες καὶ λέει).

Τὸ βολικό σὺ δὲ φελεῖ
καὶ ὁ ἵππος δὲν τῶχει σὲ ὄνειρο.
Νὰ κοιμηθεῖτε ὡς τὸν καιρὸ
ποῦ ἡ ἀγουρίδα θὰ γλυκαθεῖ!

(Χάνεται σιγὰ ἐνῶ οἱ χωρικοὶ κάνουν τεμενάδες).

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

© ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ καινούριο βιβλίον τῆς κ. Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «Τὸν καιρὸ
τοῦ Βουλγαροκτόνου», δυὸ τόμοι ἀπὸ 216 σελίδες ὁ καθέ-
νας, τυπωμένο στὴ Λόντρα, ὁμορφοδεμένο καὶ μὲ εἰκόνες
τοῦ κ. Δ. Α. Κωσταντινίδη, πουλιέται δρ. 4,50.

— Δυὸ διαλεκτοὶ καὶ φιλότιμοι ἐργάτες τῆς Ἑλληνι-
κῆς σκητῆς, ὁ κ. Θαν. Μαρίκος καὶ ἡ κ. Ἀγαθὴ Περίδη,
δίνουνε μεσοβδόμαδα στὸ «Ἀττικὸ Θέατρο» τὴν τιμητικὴν
τοὺς μὲ τὰ «Χαμίνια». Δὲν πρέπει νὰ μείνει θέση ἀδειανὴ
κεῖνῃ τῇ βραδιᾷ στὸ «Ἀττικὸ».

— Στὸ σημερινὸ φύλλον τελειώνουνε τὰ χειρόγραφα τοῦ
«Ἀρήγιανου» ποῦ βρίσκονται στὰ χεῖρα μας. Ὑστερ' ἀπὸ
ἕνα δυὸ φύλλα θὰ δημοσιεύουμε καὶ τὸ μέρος τοῦ «Ἀρή-
γιανου» — ἀπόσπασμα μιᾶς δοκιμῆς — ποῦ δημοσίεψε ὁ
Καμπύσης τὸ 1901 στὸ «Διόνυσον» ποῦ βγαίεζε μαζὶ μὲ τὸν
Μποέμ.

— Τὸ «De profundis» τοῦ Ὁσκάρ Οὐάιλδ, μεταφρα-
σμένο ἀπὸ τὸν κ. Α. Μαρκπούτζογλου, πουλιέται στὰ γρα-
φεῖα μας δυὸ δραχμῆς.

— Βγήκε ὁ Δ' ἀριθμὸς τοῦ «Δελτίου τοῦ Ἐκπαιδευτι-
κοῦ Ὀμίλου». Περιεχόμενα: Δήλωση τοῦ Ἐκπ. Ὀμίλου—
Σπ. Ρυμᾶ. «Ἀπ' ἀφορμὴ τῆ μελέτῃ «ὁ Ἐκπαιδ. Ὀμιλος καὶ
οἱ κίνδυνοὶ τῆς καθαρευούσης» — Α. Δελμούζου. Ἀπὸ τὸ
κρυφὸ σχολεῖο—Α. Μπούτορα. Μεθεδολογία — Παιδαγω-
γικὴ φιλολογία. Μὲ τὸν Δ' ἀριθμὸ κλείνει καὶ ὁ πρῶτος
τόμος τοῦ Δελτίου.

— Τὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμά» εἶναι ἀνοικτὸ πάντα ἀπὸ
τὶς 2—5 τὰπομεσήμερο. Τὶς Κερικὰς τὸ πρῶτ' ἀπὸ τὶς
9—12.

ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΟΣ (*)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

1

Σὲ λίγους μῆνες ἦρθα πάλι στὴν Ἀθήνα νὰ ξα-
ναδώσω ἐξετάσες. Τὸν ξάδερφό μου τὸν ξαναθυμή-
θηκα μιὰ μέρα μόνο ποῦ ἀπάντησα στὸ δρόμο τὸ Βε-
λαδράπα καὶ μὲ ρώτησε γιὰ κείνον. Ὁ Βελαδρά-
πας ὅμως ἤξερε πῶς πολλὰ ἀπὸ μένα : δηλαδὴ πῶς
ὁ Νίκος εἶχε στείλει σὲ κάπια ἐφημερίδα ἐξοχες ἐν-
τύπως ἀπὸ τὸ ταξίδι του. Ἡ περιγραφή τῆς Βε-
νετιᾶς καὶ ὁ τρόπος ποῦ ἐνίωσε, λέει, τὴ Βενετσιάνι-
κη τὴν τέχνη κάμανε μεγάλη αἵσθησι σὲ ὄσους κα-
ταλαβαίνουν ἀπὸ τέχνη καὶ ὁ ὕμνος του στὸ σύνορο
τῆς Γερμανίας εἶτανε μεγαλόπρεπη λυρική ἐμπνευ-
σι. Ἀριστοκρατικὴ. Καπιτῆς πιναρικό καὶ ντα-
νουντσιακό. «Εἶναι ξενιᾶλ ὁ ξάδερφός σου», μοῦ εἶ-
πε ὁ Βελαδράπας καὶ μοῦ ἔταξε πῶς θὰ μοῦ στείλει
τὰ φύλλα μὲ τὶς ταξιδιωτικὰς ἐντύπως τοῦ Νίκου.

Τὴν ἄλλη μέρα προτίμησε νὰ μοῦ τὰ φέροι ὁ
ἴδιος γιὰ νὰ μὴ χαθοῦνε στὸ ταχυδρομεῖο. Ἐλαβε
μάλιστα τὸν κόπο νὰ μοῦ τὰ διαβάσει μόνος του.
Δὲν κατάλαβα πολλὰ πράματα. Τὰ μισὰ κιάλας εἶ-
τανε γερμανικὰ καὶ δυστυχῶς καὶ ὁ Βελαδράπας δὲν
ἤξερε νὰ μοῦ τὰ ξηγήσει. Ἐπειτα ἀκούγα στὴν ἀ-
ράδα ὀνόματα ποῦ δὲν τὰ γνώριζα. Μοῦ φανήκανε
σὺν εἶδος ψυχοχάρτι, σὺν τρισάγιο. Τὸ μόνο ποῦ κα-
τάλαβα καλύτερα εἶτανε πῶς δὲν ξέρω ποῖα εἰκόνα
ἢ ποῖο τοπίο θύμησε στὸ Νίκο κάπιο ποίημα τοῦ Βε-
λαδράπα καὶ τὸ παράθεσε.

«Δὲν εἶναι τὸ καλύτερό μου», μοῦ εἶπε ἀγοῦ τὸ
διάβασε.

«Ἐχετε πολλὰ γραμμένα;» τονὲ ρώτησα.

«Τυπωμένα μόνο δυὸ τόμους λυρικά καὶ τρία
δράματα. Ἄ θέλετε, σὰς τὰ στέλνω.»

Διαμαρτυρήθηκα γιὰ τὴν τιμὴ ποῦ δὲ μοῦ ἀξι-
ζε. Ὡστόσο τὴν ἄλλη μέρα μοῦ ἔφερε πάλι ὁ ἴδιος
ὄλους τοὺς τόμους του μὲ ἀφιέρωση κολακευτικὴ καὶ
διαφορετικὴ στὸν καθέναν. Δυὸ ἀπ' αὐτοὺς εἶχανε
καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μπροστά μπροστά. Τὸν εὐχαρί-
στησα καὶ τοῦ ἔταξα πῶς θὰ τοὺς διαβάσω ὄλους ἅμα
ξαδειάσω. Γιὰ τὴν ὥρα ἔκοψα μιὰ ἀπὸ τὶς εἰκόνες
καὶ τὴν κάρφωσα στὸν τοίχο.

Μιὰ ἄλλη μέρα ξαναπέρασε ἀπὸ τὸ σπίτι μου,
μὰ δὲν κάθισε πολὺ ἔταν τοῦ εἶπα πῶς σὲ λίγες μέ-
ρες θὰ εἶδνα ἐξετάσες. Μοῦ προσφέρθηκε νὰ μιλήσει σ'
ἕναν καθηγητὴ ποῦ τονὲ γνώριζε στενὰ καὶ τὴν ἡ-
μέρα ποῦ θὰ ξεταζόμουνα τονὲ βρήκα καὶ μὲ καρ-
τεροῦσε στὴν αὐλὴ τοῦ Πανεπιστήμιου. Κάθισε ὡς
τὸ τέλος καὶ ἔταν ἀκούσε πῶς μὲ κάμανε προλύτη,
ἔτρεξε νὰ μὲ παρηγορήσει καὶ ἔμεινε μαζὶ μου ὡς τὰ
μεσάνυχτα. Τὸ ἄλλο τὸ πρῶτ' ἦρθε καὶ μὲ πήρε ἀπὸ
τὸ σπίτι μου. Μὲ φίλεψε καρπὲ ἔξω στὸ «Σωκράτη»,

(*) Κοίταξε ἀριθ. 442, 443, 444, 445, 446, 447 καὶ
448.

πού πήγαμε και καθήσαμε, με δάνεισε ένα δίδραχμο ἄμα εἶπε πὼς εἶμουν ἀπένταρος και τὸ βράδι μούδωσε μπυλιέτο γιὰ τὸ θέατρο. Κοντὰ στᾶλλα εἶτανε κ' ἠθοποιὸς ἐρασιτέχνης — μύστης καθὼς εἶλεγε — κ' ἐπαιξε τοὺς ὑπερέτες στὶς κωμωδίες και στὶς τραγῳδίες κανέναν ἄγγελο.

Ἔτσι γινήκαμε φίλοι με τὸ Βελαδράπα. Εἶταν εὐγενικό παιδί, καλὴ καρδιά. Μόνη του ἀδυναμία εἶταν ἡ ἀγάπη του στὸ θέατρο και στὸ μεγάλο, καθὼς εἶλεγε. Θάμαζε τὸ Νίκο γιὰ τὴν ὀρμή του νοῦ του και τὸ βαθὺ τῆς σκέψης του. Ἦξερε κ' εἶλεγε ἀπόξω πολλὰ ποιήματά του και ξεχωριστὰ τοῦ ἄρεσε ἐκεῖνο πού εἶχε κάμει στὸ βαπόρι, ἔταν πήγαινε νὰ ἐμπορεφτεῖ στὴ Σύρα, κὶ ἀπὸ τίς πολλὲς φορὲς πού τᾶκουσα τῶμαθα και γὼ ἀπόξω. Πολὺ συχνὰ συλλογιζόμουνα τί εὐχαρίστηση βρίσκει ὁ Βελαδράπας μ' ἐμένα τὸν ἀνήξερο κὶ ἀμύητο στὰ μυστήρια τῆς τέχνης κὶ ἀπὸ τὴ ντροπὴ μου ἀναγκαζόμουνα κ' εἶλεγα νὰ σ' εἶτι μού δηγότανε, νὰ βρίσκω ὠρατο εἶτι μού διάδαζε, νὰ τοῦ σφίγγω τὸ χέρι ἔταν ἀκούγα καινούργιο ποιήμά του και μὴ μὲρα πού με νύσταξε με τὸ πρῶτο του ποιητικό δῆγημα, τὴ Φεγγαροῦ ἢ Φεγγάρου δὲ θυμοῦμαι, σὰν εἶδε πὼς εἶδειξε πὼς συγκινήθηκα: «Βλέπω πὼς ἀρχινᾷς νὰ μπαίνεις στὸ νόημα», μού εἶπε εὐχαριστημένος. Κ' ἔτσι πήγαινα ταχτικά στὸ θέατρο κ' ἔπινα συχνὰ καφέδες δίχως νὰ πλερώνω.

Ὁ Βελαδράπας εἶχε πάντα χαρτζιλίκι μπόλικο. Ἡ οἰκογένειά του κατοικοῦσε στὴν Ἀθήνα κὶ ὁ πατέρας του, τελωνιακὸς ὑπάλληλος πρωτότερα, φαίνότανε πὼς εἶχε πὺ πολλὰ ἀπὸ τὴ σύνταξή του. Ἡ κάμαρα τοῦ φίλου μου πού μ' ἐπαιρνε και πηγαίναμε, ἂν κὶ ἀπάνω στὴ σοφίτα, εἶτανε καλὰ συγυρισμένη, και τὸ τσᾶϊ, πού μᾶς στέλνανε ἀποκάτω, ἐρχότανε με πολλὰ παξιμαδάκια. Μία μὲρα με γνώρισε στὴ μάνα του και στὴν ἀδερφή του, νόστιμο κορίτσι ὡς δεκοτῶ χρονῶ, με γελοῦμενα μάτια πού δὲ μ' ἀφήσανε ἀτάραχο. Τὰ ρούχα μου δὲν εἶτανε τῆς προκοπῆς γιὰ νὰ ἐλπίσω νὰ τῆς κάμω ἐντύπωση, ἔμως μὴ κὶ ὁ ἀδερφός της δὲν εἶτανε πολὺ καλύτερα ντυμένος, ἐπαιρνα και γὼ τὸ θάρρος νὰ χτυπῶ τὴν πόρτα του συχνότερα παρ' εἶτι ἐνωθα τὴν ὄρεξή της συντροφιάς του. Γιατί τοῦ ἄρεσε νὰ εἶναι τόσο ἄτσαλος ἐνῶ, ἔπιως φαίνότανε, εἶχε τὰ μέσα νὰ νύνηται πὺ ἀνθρωπινά, δὲν μπορούσα νὰ τὸ ξηγήσω. Πὼς ὁ ποιητῆς δὲν εἶναι ὀργανική ἀνάγκη νὰ εἶναι και βρώμικος, καθὼς πίστεδα πρωτότερα γιατί ἔτσι εἶχα ἀκούσει, εἶχα πὺ ἀπόδειξη τὸν ποιητὴ Βιδούρη και τὴν τελευταία μεταμόρφωση τοῦ ξαδέρφου μου. Τὸ λόγο τὸν ἔμαθα ὑστερότερα ἄμα σκετίστηκα πὺ στενὰ με τὸ Βελαδράπα. Τὰ χρήματα, πού τοῦ εἶδνε ὁ πατέρας του νὰ κάνει ρούχα, τὰ ξόδεβε γιὰ νὰ τυπώνει τὰ βιβλία του. Κ' ἔτσι ταίριαζε περισσότερο μαζί μου κὶ ἀκόμα περισσότερο τὸν κύκλο πού μαζεβότανε ἀκόμα στὸ καφενεδάκι τοῦ Κολωνακίου, ὄχι ἔμως τόσο ταχτικά, γιατί ὁ ποιητῆς Βιδούρης ἔκοψε ἄξαφνα νὰ πηγαίνει ἐκεῖ. Ὁ Βελαδράπας με πῆρε καναδὺ φορὲς κ' ἐμένα στὸ συγκαθισμά τους, μὰ οὔτε ἐκεῖνοι δείξανε προθυμιά νὰ με προσέξουν, οὔτε και γὼ βρήκα πολλὴ εὐχαρίστηση

στὴ συντροφιά τους. Τὸ καλὸ εἶτανε γιὰ με πὼς ἡ οἰκογένεια τοῦ Βελαδράπα τοῦ εἶχε μπόδιμένο νὰ τοὺς φέρνει σπῆτι του. Μοῦ εἶπε παστρικά ἢ μητέρα του μὴ μὲρα πού ἀκούσε πὼς δὲν ὑπερετῶ και γὼ τίς Μούσες. Σὰν τῆς εἶπα μάλιστα πὼς κάνωπραχτική ἐξάσκηση σὲ δικηγόρο και πὼς σκοπός μου εἶναι νὰ δικηγορήσω και γὼ σὲ κἀνα χρόνο, σηκώθηκα στὰ μάτια της. Τὴν Κυριακὴ με καλέσανε τραπέζι κὶ ὁ γέρο Πετροδίκης μού φέρθηκε με πολλὸ σεβασμὸ και μὴ στιγμὴ πού εἶλεψε ὁ Βελαδράπας μού εἶπε πὼς καταχάρηκε πού εἶδε πὼς ἐπίασε ὁ γίός του φίλια μαζί μου και μ' ἕνα στόμα και κείνος κ' ἡ γυναίκα του με παρακαλέσανε νὰ βάλω τὰ δυνατά μου νὰ τὸν πείσω νάφησει τὰ ποιήματα, πού εἶναι καιρός χαμένος, και νὰ δώσει κὶ αὐτὸς ἐξετάσεις. Ὁ Βελαδράπας εἶτανε γραμμένος στὴ Νομική και τελειόφοιτος ἀπὸ δυοτρία χρόνια.

Τοὺς ἔταξα πὼς θὰ πασιῶσω, δίχως ἐννοεῖται και νὰ στοχαστῶ νὰ τὸ κάμω. Ὅχι γιατί και γὼ δὲν εἶμουνα και δὲν εἶμαι ἀκόμα τῆς ἰδέας πὼς τὰ ποιήματα εἶναι καιρός χαμένος, μὰ ἀπὸ τὴν πείρα πού εἶχα ἀπὸ τὸν ξάδερφό μου εἶχα πὺ και τὴν πεποίθηση πὼς τάνώτερα μωαλὰ δὲν εἶναι καιωμένα γιὰπραχτικὲς δουλιές. Σωστὰ ἢ ὄχι, πρέπει νὰ τὰ ταγίζει ἢ καιωνία γιὰ τίς πνευματικὲς ὑπερσίες πού τῆς προσφέρουν. Ἀλλὰ δὲν εἶτανε μονάχα αὐτὸς ὁ λόγος. Εἶχα και τὸ φόβο πὼς ἂν τοῦ ξεστῶμιζα τέτοιο πρᾶμα θὰ θύμωνε και θὰ μού ἔκοβε ὀλότελα τὴ φίλια. Κ' ἡ φίλια του ἄρχισε νὰ γίνεται γιὰ μένα σημαντικότερη, γιατί ἡ Θάλεια, καθὼς τὴ λέγανε τὴν ἀδερφή του, ἄρχισε νὰ μού ἀρέσει ὄλο και περισσότερο. Τῆς ἄρεσα και γὼ: Αὐτὸ εἶταν τὸ λιγότερο πού μ' ἐγνιᾶζε. Φτάνει πὼς οἱ γονιοί της με βλέπανε με καλὸ μάτι, πὼς ὁ πατέρας της θυμήθηκε εἶτι μὴ φορά πού εἶταν ὑποτελώνης σ' ἕνα σκάλωμα τῆς ἐπαρχίας μου, εἶχε ἀκούσει γιὰ τὸν πατέρα μου πὼς εἶταν ἕνας ἀπὸ τοὺς καλοὺς νοικοκυρέους και κομματάρχες. Θυμότανε μάλιστα πὼς τότε εἶταν κὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ βουλευτῆ πού εἶχε τὴν ἐξουσία. Μοῦ γύρεψε πολλὲς κομματικὲς πληροφορίες και τὸν εἶδα πὼς εὐχαριστήθηκε ἀπὸ τὴν ἐνημερότητά μου. Τὸ μοναχὸ κακὸ εἶταν τὰ παλιά μου ρούχα. Δὲ μού ἄρεσε ποτὲ νᾶμαι καιοντυμένος και πάντα φρόντιζα νάχω μὴ φορεσιά νὰ φαίνουμαι τὸν κόσμο. Μὰ εἶχα βλέπει βάλει χρέη ἀπὸ τίς πρώτες μου τίς ἐξετάσεις και τὰ χρήματα, πού ἔλαδα ἀπὸ τὸν πατέρα μου γιὰ νὰ κάμω ρούχα, πήγανε σ' αὐτὰ.

Κ' ἔτσι ἀναγκαζόμουνα κ' ἐπλενα τὸ σακάκι μου κάθε φορά πού θὰ πήγαινα στοῦ Βελαδράπα. Πολλὲς φορὲς κατέβαινε και μού ἀνοίγε ἡ ἴδια ἢ Θάλεια, κάποτε ἀνέβαινε και στὴν κάμαρα τοῦ ἀδερφοῦ της κὶ ἔταν ἐκεῖνος διάβαζε κανένα ποιήμά του, ξεκαρδιζότανε στὰ γέλια, ἢ ἂν τύχαινε νὰ μὴν ἔχει πολλὴ ὄρεξη, τὸν κοίταζε μονάχα με λοξὴ ματιὰ πού μᾶς θύμιζε τὴ ματιὰ τοῦ ποιητῆ Βιδούρη. Καὶ σὰ μ' ἐπίασε και μένα νὰ καιμογελῶ τὴν εἶδρα κ' εὐχαριστιότανε και γιὰ νὰ τὴν εὐχαριστῶ και γὼ τὸ ἔκανα συχνότερα ἀπ' εἶτι ἄξιζε και σὲ περιστάση ἀκόμα πού ἀπὸ συνήθεια πὺ με συγκινούσαν κάπως τὰ ποιήματα τοῦ φίλου μου. Ἄμα εἶναι καινὲς ἐρω-

τεμένος γίνεται ρομαντικός δίχως νὰ θέλει. Πολλές φορές ἐκεῖ πού ὁ Βελαδράπας τραγουδοῦσε τὰ ξανθὰ μαλλιά τὰ λυτὰ στούς ὄμους, τὰ γαλανὰ ὄνειρεμένα μάτια, ἐκεῖ πού φανταζότανε τὴν ἐρωμένη του νὰ τριγυρνᾷ στούς Παραδείσιους αἰθέρες, ἢ νὰ φωτίζει μὲ τὸ γέλιο τῆς τοῦς βυθούς τοῦ Ταρτάρου καὶ νὰ μαρμαρώνει τὸν Κέρβερο μὲ τὴ ματιά τῆς, μ' ἔκανε καὶ μένανε νὰ πέφτω σὲ ὄνειρα, ν' ἀλλάξω μὲ τὴ φαντασία μου τὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν καὶ τῶν ματιῶν καὶ νὰ βλέπω μιὰ μορφή πού ἔμοιαζε τῆς Θάλειας νὰ βγαίνει γελαστὴ στὴν πόρτα ἐνὸς μικροῦ σπιτιοῦ στὴν ἐπαρχία ἅμα ἄκουει τὰ πατήματα μου στὴ σκάλα, ν' ἀρπάζει τὰ δικόγραφα ἀπὸ τὸ χέρι μου καὶ νὰ μὲ φέρνει μέσα σὲ μιὰ καλοσυγυσμένη τραπεζαρία πού μᾶς καρτεροῦσε τὸ φαγί. Μιὰ μέρα μάλιστα δὲν ξέρω πῶς μοῦ ξέφυγε καὶ ἔσομολογήθηκα στὸ Βελαδράπα παρόμοιο ὄνειρο.

«Στὸ βάθος μένεις ἀκόμα πεζότατος», μοῦ εἶπε χαλόντας τὰ μοῦτρα του.

«Δὲν ξέρεις πῶς τὴ βγαίεμαι αὐτὴ τὴν ἀδερφή μου», μοῦ εἶπε μιὰ ἄλλη μέρα πού τὸν ἔμπλεξε νὰ τὴν πάει κάπου κ' ἔμεινε μαζί τῆς ὅλο τὸ ἀπόγιομα. Ὅταν τὴν ἔβγαζε περίπατο, τοῦ ἔκανε μεγάλη εὐχαρίστηση ἂν τοῦς ἔδρισκα στὸ δρόμο καὶ κολλοῦσα μαζί τους. «Μ' ἔπωσες», μοῦ ἔλεγε στὸ αὐτί. Ἐνοεῖται πῶς καὶ γὼ δὲν ἄφηνα ποτὲ περίσταση νὰ πάει χαμένη. Ὅμως ἔνοιωθα πῶς ἡ Θάλεια στενοχωριότανε ἀνάμεσα στούς δυό. Ντρεπότανε τὴ ντο-

μασιά μας πού λίγο ταίριαζε μὲ τὴ δική τῆς, πάντα περιποιημένη καὶ πάντα μοντέρνα. Ὅταν τοῦς ἔσμιγα, προτιμοῦσε νὰ τραβοῦμε ὅλο σ' ἀπόμερα. Πολὺ πιδὺ δύσκολα ἀποφάσιζε ν' ἀρθεῖ μαζί μου στὸ θέατρο. Μιαδὺν φορές πού ἔτυχε νὰ τοῦς μπλέξω, φρόντισε κ' εἶδε κάπια φιλενάδα τῆς καὶ τῆς φώναξε μπροστά μου: «Κρίμα, καημένη, νὰ μὴν καθοῦμαστε κοντὰ κοντὰ». Μ' ἔφερε στὴν ἀνάγκη ν' ἀλλάξω τὴ θέση μου μὲ τὴ φιλενάδα τῆς. Μιὰ ἄλλη φορὰ πάλι, πού ὁ ἀδερφός τῆς εἶχε μέρος στὴν παράσταση καὶ μείναμε μονάχοι στὴν πλατεία, δὲ δέχτηκε πού τῆς προσφέρθηκα νὰ πάμε νὰ τὴ φιλέψω ἐνὰ γλυκό. Πῶς ἡ ἀφορμὴ εἶταν πράματις τὰ ρούχα μου, τὸ εἶδα ὅταν τέλος κατάρτερα νὰ βρῶ ἕνα ράφτη νὰ μοῦ κάμει μὲ πίστωση μιὰ καλὴ φορεσιά. Τὴ φορεσα μιὰ Κυριακὴ μὲ ὀλοκαίνουργα παπούτσια καὶ καπέλο τῆς μόδας καὶ παρουσιάστηκα στὴν πόρτα τῆς. Ἡ ματιά τῆς ἄρχισε νὰ πέφτει ἀπάνω μου ἱλαρότερη. Καὶ δὲν ἔφερε ἀντίλογια ὅστερα ἔταν ὁ ἀδερφός τῆς μᾶς τράθηξε στὸ Νάππειο, ἔπου τοῦ ἄρεσε νὰ κάθεται καὶ νὰ κοιτάζει τίς ὁμορφες πού σεργιανοῦσαν. Τὴ ντομασιά τοῦ Βελαδράπα φαίνεται νὰ τὴν εἶχε συνηθίσει καὶ νὰ μὴν τῆς ἔκανε πιδὺ ἐντύπωση. Ἐδειχνε κιόλας πῶς εἶτανε ἀμελημένη ἐπίτηδες γιὰ νὰ ταιριάζει μὲ τὰ μακριὰ μαλλιά καὶ τὸ σφηνάτο μοῦσι.

(Ἀκολουθεῖ)

Κ. ΚΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ
ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΑ ΑΤΜΟΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
“ΑΘΗΝΑΙ,, ΤΟΝΩΝ 16,000 ‘ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ,, ΤΟΝΩΝ 15,000
ΜΕ ΔΙΠΛΟΥΣ ΕΛΙΚΑΣ ΔΙΠΛΑΣ ΜΗΧΑΝΑΣ ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΑ ΕΙΣ ΑΝΤΟΧΗΝ ΚΑΙ ΕΓΪΣΤΑΘΕΙΑΝ
ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ 15 ΜΙΛΛΙΩΝ

Διαμερίσματα ἐπιβατῶν ἀνετώτατα. — Αἰθουσαι πολυτελεῖς Α' καὶ Β' θέσεως, Καπνιστήρια, Ἰδιαιτερι αἰθουσαι Κυριῶν, Μουσικῆς, Ἐστιατορίου. — Νοσοκομεῖον, ἀπολυμαντικὸς κλιβανος, Λουτρῶνες, Κουρείον, Παντοπωλείον, Καφενεῖον, Ζυθοπωλείον. — ΔΕΥΤΕΡΑ ΘΕΣΙΣ καινουργῆς μὲ 200 κλίνας. — Θέρμανσις διὰ Καλοριφέρ εἰς τὰ διαμερίσματα τῶν Μεταναστῶν. — Ἰδιαιτεραι τραπεζαριαί Μεταναστῶν.

Ἡλεκτρικὸν φῶς, ἀσύμμετρος τηλεγράφος

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΚΑΤ' 20 ΗΜΕΡΑΣ

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΜΕΣΩ ΚΑΛΑΜΩΝ-ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΔΙΑ ΝΕΑΝ ΥΟΡΚΗΝ

ΤΟΥ ΑΤΜΟΠΛΟΙΟΥ

«ΑΘΗΝΑΙ»

ΤΗΝ 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1911

ΑΓ' ΕΠΙΒΑΤΑΣ, ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΝ ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΟΝ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ παρὰ τῆ Γενικῆς Πράκτορι τῆς Ἀτμοπλοῖας Λεωφόρος Αἰγίως Ν, 5,

ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚῆ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙ ΟΔΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ
 ΑΝΘΩΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ